

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1986

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

- D.J.M. Zeinstra   Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1985. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 2, 363-373 (okt. 1986).
- C. BEVAART e.a.   Godsdienstsociologie. Ljouwert 1986.
Programmaboekje studiedag op 14 juni 1986.
- L.G. Jansma   De Fryske Akademy en het godsdienstsociologisch onderzoek in Friesland. In: It beaken 48, (1986) 264-270.
- Walter Goddijn   Godsdienstsociologisch onderzoek in Friesland. Oorspronkelijke probleemstelling en effecten, in het bijzonder in de vijftiger jaren. In: It beaken 48, (1986) 143-161.
- JAAROVERZICHT Raad van Kerken in Friesland, 1986-....
- W. EIKELBOOM   Verdeeldheid en samenwerking in Makkum. Een onderzoek naar het proces van verzuiling in het Friese dorp Makkum in de periode 1850-1925. Amsterdam 1986. Doctoraalscriptie Universiteit van Amsterdam.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- H.M. van der Berg   Eenbeukige dorpskerken met aanbouwen in Friesland. Publikatiehand Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 10-24 (nov. 1986).
- J.A. Mol   Deux commanderies de Frise médiévale. In: Les ordres militaires, la vie rurale et le peuplement en Europe occidentale (XIIe—XVIIIe siècles) (Auch 1986) 241-254.
- J.A. Mol   Friezen en het hiernamaals. Zieleheilsbeschikkingen ten gunste van kerken, kloosters en armen in testamenten uit Friesland, 1400-1580. In: In de schaduw van de eeuwigheid (Utrecht 1986) 28-65 en 259-268.
- T.W. Dekker   Weststellingwerf en de kloosters. In: De stelling 5, nr. 17 (mrt. 1986) 9-12.
- Kort extract uit de Quaclappen Hof van Friesland: YYserie 1-12. Titulatuur en namen van kloosterheren. In: De neitiid, 1986, 84-85.
- M.C. POSTEMA   Het spoor van Menno Simonsz' gedachten. Een verkenning van Menno Simonsz' opvattingen aangaande het christelijk geloof. Kampen 1986.
- W. BERGSMA en S. VOOLSTRA, Uyt Babel ghevloten, in Jeruzalem ghetogen. Menno Simons' verlichting, bekering en beroeping. Vertaald en ingeleid. Amsterdam 1986.
- W. Kuipers   Menno' s uitgang 450 jaar geleden. In: Doopsgezind jaarboekje 1986, 13-23.
- S.L. Verheus   Menno Simons uitgang uit het Pausdom. In: Algemeen Doopsgezind Weekblad 25-1-1986.
- M.C. Postema   Menno Simonsz, satirisch schrijver, pastor en kerkhervormer uit Friesland. In: Friesch Dagblad 22-2-1986.

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

- H. OLDENHOF 350 jaar parochie Heerenveen. Heerenveen 1986.
350 jaar Rooms-Katholieke parochie. In: Heerenveense Courant 14-5-1986.
- H.C. KESSELER Inventaris van de archieven van de statie/parochie van de H. Franciscus te Bolsward...., archieven van de statie/parochie van de H. Martinus te Bolsward... interparochiële archieven van Bolsward. Utrecht 1986.
- I. WALDA Gedenkboek ter ere van het honderd jarig bestaan van de St. Thomas van Aquinoschool Sneek. Sneek 1986.
- S. de BLAAUW De Sint Martinuskerk te Sneek. Gotische vormen in negentiende-eeuwse bezieling. Leeuwarden 1984.
- Snekers gaven eeuw geleden gul voor rk lagere jongensschool. In: Leeuwarder Courant 2-6-1986.
- Thomas van Aquinoschool viert in juni honderdjarig bestaan. In: Sneeker nieuwsblad 22-5-1986.
- P. KARSTKAREL, R. TERPSTRA, Beschrijving parochiekerk en Bonifatiuskapel te Dokkum. Dokkum 1986.
- Orgel katholieke kerk piekfijn gerestaureerd. In: De Koerier 14-4-1986.
- J. RYPMA Tinkboekje reuny Blauhûs 21 juny 1986. Bij gelegenheid fan it op 'e nij iepenje(n) fan 'e R.K. Basisskoalle 'Sint Gregorius' en it fieren fan "25 jier Blauhúster túnfeest". Blauwhuis 1986.
- J. Steneker Toespraak te Bolsward, 17 november 1985. (Over Titus Brandsma). In: Publikaties van de Friese Kerkhist. Ver. Folk en Tsjerke, band 2, 373-382 (okt. 1986).
- Pastoor Altenburg was ruim 20 jaar actief in Lemmer. In: Zuid-Friesland 24-9-1986.
- Nieuwe bestemming voor Bakuister klooster. Mariahof behoudt belangrijke functie. In: Balkster Courant 9-10-1986.
- R.K. kerk Bolsward draagt archief over aan gemeente. In: Leeuwarder Courant 5-12-1986.

II. de Kerken van de Reformatie.

a. Algemeen

- G.Th. Jensma Twee adviseurs, een stadhouder en een koning. Over de benoeming van William Ames tot hoogleraar in de theologie te Franeker, 1622. In: De vrije Fries 66 (1986) 59-70.
- J. van Genderen Wilhelmus à Brakel. In: De Nadere Reformatie ('s-Gravenhage 1986) 165-191
- M.J. SEEFINGA De reaktie van Kerk en Staat op de komst en het verblijf van de Labadisten in Friesland. 1986. Doctoraalscriptie Rijksuniversiteit Groningen.
- H. Zwart Foocke Eyles, schoenmaker, liefdeprediker, huisman, veenbaas en landmeter. In: De neitiid, 1986, 42-43.
- A.J. Zwaal Na de brand - de doopsgezinden. Schylge myn Lântse N.R. 7 (1986) 161-166 en 213-217.
- J. Smit Het gelijk van Zwaal. In: Schylge myn Lântse N.R. 7 (1986) 224-228.
- D.M. Bunscoeke Kerken in Aengwirden. In: De neitiid, 1986, 30-41.

- A. de Groot Borger als Leids theoloog. In: Jaarboek museum Johannes Hessel-huis Joure, 1985, 45-64.
- H.P. HETTEMA Nagedachtenis en levenservaringen. Herdr. van oorspr. uitg.: Leeuwarden 1883.
- Hans Willems Mormonen 125 jaar actief in Friesland. In: Leeuwarder Courant 4-1-1986.
- (L.H. Wagenaar) Een wandel met God. Levensbeschrijving van Ds. J.J.A. Ploos van Amstel. In: Bewaar het, pand 17-5, 30-5, 14-6, 28-6, 12-7, 26-7, 23-8, 6-9, 20-9, 4-10, 18-10, 1-11, 15-11, 29-11, 20-12-1984 en 10-1, 24-1, 7-2, 21-2, 21-3, 4-4, 18-4, 2-5, 15-5, 30-5, 13-6, 27-6, 11-7 en 25-7-1985.
- J. Wesseling Ds. J.J.A. Ploos van Amstel, voorman van de Doleantie in Friesland. In: Doleantie - wederkeer (Haarlem 1986) 215-240.
- (Sj. de Haan) Ut 'e argyfkast. De grote misvatting van de doleantie. In: Leeuwarder Courant 30-5-1986.
- H.J. de GROOT "Frisia non cantat, ratio cinatur", of: Het Friesch Dagblad in het gereformeerde leven van het Friesland anno 1933-1941 en hoe het nadacht over het nationaal-socialisme. Kollum 1986. Doctoraalscriptie kerkgeschiedenis Theologische Hogeschool Kampen.
- E. TJERKSTRA Mormonen in Friesland. Verslag van een leeronderzoek in een religieuze groepering in Friesland van januari tot juli 1985. Groningen 1986.
- K. van der Kamp Fris bloed voor confessionele idealen. Katwijkse voorzitter ver verwijderd van Friese dominees. In: Friesch Dagblad 13-2-1986.

b. Plaatselijk

- Anjum T.D. Bouma, De Doleantie in Anjum. In: Gereformeerde kerkbode 31-5-1986.
- Dag van bezinning voor Geref. kerk te Anjum. Prof. dr. K. Runia: veel veranderd in 100 jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 8-12-1986.
- Appelscha J. HAMSTRA, 75 jaar christelijk onderwijs in Appelscha. Appelscha 1986.
- Arum A. BOSCH en R. TOLSMA, 125 jaar Gereformeerde Kerk Arum, 1861-1986. Arum 1986.
- Balk J. Jongepier, Orgelbouwniouds (o.a. Lemmer Balk). In: Het orgel 82 (1986) 259-269.
- Birdaard J.J. BOUMA e.a., red., 150 jaar afscheiding. Geschiedenis van de Gereformeerde kerk van Birdaard naar aanleiding van de notulen en de persoonlijke overlevering en belevissen van (oud)inwoners van Birdaard en omstreken. Birdaard 1986.
- Blesdijke S.J. van der Molen, Om hûs en heur. Ek Kolderfean en Blesdike hiene alear "Fryske" toer. In: Frysk en frij 13-9-1986.
- Bornwird Restauratie wellicht nog dit jaar afgerond. Kerk Bornwird met "monniken en nonnen" gedekt. In: Nieuwe Dockumer Courant 16-7-1986.
- Kerkje op terp te Bornwird is weer "onder de pannen" In: Friesch Dagblad 20-11-1986.

- Bozum Ph.H. Breuker, Skiednis fan it tsjerkegebou. In: Doarpsskillo fan Boazum, des.1980, 11-14; july 1981,16-19; sept. 1981, 18-19; okt. 1981, 6-8; nov. 1981, 19-20; des. 1981, 19-20; jann. 1982, 16-17; febr. 1982, 15-16; mrt. 1982, 10-12; apr. 1982, 6-8; nov. 1981, 6-8; maaie 1982, 18-19; july 1982, 23-24; sept. 1982, 5-7; okt. 1982,15-16; nov. 1982, 2-4; des. 1982, 9-11; jann. 1983, 7-8; febr. 1983, 2-4; mrt. 1983, 19-20; apr. 1983, 2-3; maaie 1983, 18-19; juny 1983, 23-25; sept. 1983, 12-14; okt. 1983, 6-7; nov. 1983, 6-7; des. 1983, 23-24; jann. 1984, 19-20; febr. 1984, 19-20; mrt. 1984, 4-5; apr. 1984, 19-20; maaie 1984, 7-8, en juny 1984, 19-20.
- Ph.H. Br(euker), Boazumer tsjerke sa 't wy dy kenne út 1226? In: Ut de smidte fan de Fryske Akademy, juny 1986, 14.
- Ph.H. Breuker, Feroaringen yn en om de tsjerke by de ferbouwing yn 1906. In: Doarpsskille fan Boazum, okt. 1986, 19-20 en nov. 1986, 2-3.
- Broeksterwoude Eerste Mormonen-dopelingen 125 jaar geleden. Monument onder Broeksterwoude 50 jaar geleden. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 26-9-1986.
- Dokkum KEUNE, W.T., Doopsgezind en remonstrant in Dokkum. 2e aangevulde dr. Dokkum 1986.
- W.T. KEUNE, Kleine geschiedenis van de Grote Kerk van Dokkum. 2e herz. dr. Dokkum 1986.
- Drachten Een stukje geschiedenis van Hervormd Drachten. Naamlijst van Herv. predikanten van ± 1900 tot heden. In: De opdracht. Kerkblad van de hervormde gemeente te Drachten, 29-12-1986.
- Drachstercompagnie R. VERBEEK, Tussen eens en straks.... Aspecten van 75 jaar christelijk onderwijs te Drachtstercompagnie. Bedum 1986.
- Historie van Drachtstercompagnie bij 75 jaar Chr. Onderwijs. In: Nieuwsblad van het Noorden 6-3-1986.
- Driesum David Hartsema, Mozaiëk van het, verleden. Het Driesmer Kerckeboek. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 25-7-1986.
- Ee J. Jongepier, Orgelbouwnieuws. Ee, Gereformeerde Kerk. In: Het orgel 82 (1986) 228-230.
- D.A. Zwart, De stille wachter van Ee. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 5-12, 10-12, 22-12 en 29-12-1986.
- Eestrum Lys VISSER-HERINGA en Rypke SIETZEMA, 75 jier Kristlik ûnderwiis Jistrum, 1911-1986. Jistrum 1986.
- Firdgum Rond de toren van Firdgum. In: Tekst en uitleg, juni 1984, 10-11.
- Fochteloo Zie: Oosterwolde.
- Folsgare G. ABMA, De skoalle fan Folsgeare, klein van omvang - groot van belang. 100 jaar Christelijk onderwijs 1886-1986. Folsgare 1986.
- Franeker T. WIERSMA, Inventarisatie van grafzerken en monumenten in de Martinikerk te Franeker. Franeker 1986.
- K. Zondag, Fan ien- ta mearstemmichheid. In godstsjinstsologysk ûndersyk ander de amtsdragere fan de Griffiermearde Tsjerke te Frjentsjer. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 2, 307-343 (maart 1986).
- Gauw Van los werkman tot predikant. Rimmert van der Kooij uit Gauw, een man met een erg boeiende levensloop. In: Sneeker nieuwsblad 27-3-1986.

- F. Ypma, Rimnert van der Kooij veertig jaar in dienst. Ned. Herv. kerk. "Ik wie in tsjerklike pionier". In: Friesch Dagblad 27-12-1986.
- Genum S. de HAAN en D.J. VELDHUIZEN, Inventaris van de archieven van de gereformeerde kerken van Kootwijk, Reitsum, Genum en Lichtaard en Voorthuizen. Leusden 1986.
- Gerkesklooster Honderd jaar Doleantie in Gerkesklooster. Rijke hereboeren leiden Kuypers kleine luyden. In: Friesch Dagblad 22-8-1986.
- Hantum A.H. van Mourik, Pastorale terugblikken op Hantum c.a. In: Nieuwe Dockumer Courant 21-7, 24-7, 28-7, 31-7, 4-8, 7-8, 11-8, 14-8, 18-8, 21-8, 25-8, 28-8, 1-9, 4-9, 8-9, 11-9, 15-9, 18-9, 22-9, 25-9, 29-9, 2-10, 6-10, 9-10, 13-10, 16-10, 20-10, 23-10, 27-10, 30-10, 3-11, 6-11, 10-11, 13-11, 17-11, 20-11, 24-11, 27-11, 1-12 en 3-12-1986.
- Hardegarijp T. ZIJLSTRA, 40 jaar Vereniging tot Stichting en Instandhouding van Scholen met de Bijbel te Hardegarijp. Hardegarijp 1986.
- Harlingen C. Nielsen, De geschiedenis van de Hendstehof, herberg en Doopsgezinde bezitting. In: Harlinger Courant 18-3 en 21-3-1986.
- Kees Verhaar, Heimwee naar het verleden? De Mormonen in Harlingen: geschiedenis en sociologische reflectie. In: It beaken 48 (1986) 252-263.
- Hartwerd Karakteristiek gebouwtje na restauratie weer middelpunt dorp. Klokhuis in Hartwerd herinnert aan afgebroken kerk. In: Leeuwarder Courant 10-5-1986.
- Heeg S. de Haan, Wagenaar op de barrikaden. De Doleantie in Heeg tegen de achtergrond van de landelijke gebeurtenissen. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 2, 345-363 (okt. 1986).
- Hogebeintum S. ten HOEVE, De kerk van Hogebeintum. Leeuwarden 1986. Monument van de Maand, jrg. 1 dl. 4.
- M. Fermo "Hogebeintum": getuige Friese cultuur en historie". In: Friesch Dagblad 2-8-1986.
- Holwerd S.J. v.d. Molen, Om hûs en hear. "Holwerter toer is in beaken yn see", seine Wierumer fiskerlju. In: Frysk en frij 28-6-1986.
- Huizum S.G(rijpstra), Restauratie Huizumer kerk was 25 jaar geleden klaar. In: Huzumer doarpspraat, nov. 1986, 10-15.
- H.T. ten Have, Huizumer herinneringen. In: 't Kleine krantsje 17-11, 1-12, 22-12-1984; 16-3, 30-3, 25-5, 8-6, 5-10-1985 en 11-1-1986.
- Hijlaard C. Smits, De zuivere lijn van J.C. Sikkel (1855-1920). In: Doleantie - wederkeer (Haarlem 1986) 241-263.
- Idaard Wandarmen na eeuw terug in kerk Idaard. In: Leeuwarder Courant 5-10-1986.
- Kollum Doleantie in Kollum gebeurde honderd jaar geleden. Conflict in kerkelijke gemeente had een rustig verloop. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 20-6-1986.
- Doleantie in Kollum en Oudwoude: zijn gebeurtenissen in 1886 terug te voeren tot hoofdrolspelers? Grote karakterologische verschillen tussen ds. Van Kasteel en ds. Politiek. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 4-11-1986.
- Koudum J.D. van der Meer, Christian Müller in Koudum. In: De mixtuur, nr. 53 (mei 1986) 122-123.

- Leeuwarden J.J. Kalma, De Leeuwarder Gereformeerde kerkeraad speurt onraad. In: De vrije Fries 66 (1986) 33-45.
- D. de BOER en A. MONNA, "We gaan met vreugde naar de les. Fragmenten uit de geschiedenis van het Lienward College van 1911 tot 1986. Leeuwarden 1986.
- Het huidige Lienward-college. Vijfenzeventig jaar geleden werd de C.H.B.S. opgericht. In: Kleine Krantsje 5-4-1986.
- Dick Nieuwland na 32 jaar kapelmeester af. Leger des Heilskorps handhaaft zich aan de top. In: Leeuwarder Courant 28-10-1986.
- H. Willems, Traditie van 45 jaar jeugddiensten in Leeuwarden definitief voorbij. In: Leeuwarder Courant 27-9-1986.
- Lemmer Zie: Balk.
- Lichtaard Zie: Genum.
- Marrum N. WAGENAAR, Geslacht meldt aan geslacht. Kroniek van een dorpskerk. 150 jaar Gereformeerden in Marrum. Marrum 1986.
- Mildam F. KREKT, Gereformeerde Kerk Mildam 1936-1986. Mildam 1986.
- Ds. Bosga: "De tijd van antithese is voorbij" Voor gereformeerd Mildam lijkt 150 jaar wel genoeg. In: Friesch Dagblad 1-3-1986.
- Oenkerk N. DIJKSTRA-ELGERSMA, M.K. KRIJGER, E.J. PIETERS, De kerk in 't midden 1836-1986. De Gereformeerde Kerk van Oenkerk 150 jaar onderweg. Oenkerk, Leeuwarden 1986.
- H. Willems, Gereformeerde Kerk Oenkerk viert 150-jarig bestaan. Soldaten moesten samenkomsten van afgescheidenen voorkomen. In: Leeuwarder Courant 9-9-1986.
- Oldeboorn De TOREN van Oldeboorn, 1736-1936. Herinnering aan de torenfeesten, gehouden op 22, 23 on 24 September 1936, ter gelegenheid van het 200-jarig bestaan van den toren. Oldeboorn 1986. Herdr. van de 1e uitg.: Heerenveen 1936, met aanvulling: De lêste 50 jier, 1936-1986, door J. Hofstra en C.G. Waringa.
- Olterterp S.J. van der Molen, Om hûs en hear. Yn it tsjerkje fan Olterterp hingje alle roubuorden noch. In: Frysk en frij 29-11-1986.
- Oosterend H. KINGMANS, Kraak te Oosterend. Leeuwarden 1986. Monument van de Maand, jrg. 1 , dl. 8.
- S.J. van der Molen, Om hûs en hear. De tsjerke fan Easterein stiet der mar wer kreas op. In: Frysk en frij 10-5-1986.
- Monument van de Maand. De kraak van de Nederlands Hervormde kerk van Oosterend. Het laatste monument van de maand 1986. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 28-11-1986.
- Laatste monument van dit jaar wordt ook doxaal genoemd. De kraak van de kerk in Oosterend in december monument van de maand. In: Sneeker nieuwsblad 1-12-1986.
- M. Fermo, Kraak Oosterend wereldwonder. Kerk geeft niet alle geheimen prijs. In: Friesch Dagblad 6-12-1986.
- H. van der Meulen, Kraak van kerk Oosterend: monument van de maand. In: Leeuwarder Courant 8-12-1986.
- Oosterwolde D.M. BUNSKOEKE, "Tot meenste nut, profijt en luister van de ingesetenen" Schetsen uit de geschiedenis van de Hervormde Gemeente Oosterwolde - Fochteloo. Oosterwolde enz. 1985.

Oudebildzijl	Th. POLSTRA, Van griffel tot ballpoint: 100 jaar Christelijk onderwijs te Oudebildzijl. Oudebildzijl 1986.
Oudega (Sm.)	T. ALBERDA-HOGEVEEN e.a., Honderd jaar protestants christelijk onderwijs Oudega (Small.), 1886-1986. Oudega 1986.
Oudega (W.)	J.D.Th. WASSENAAR, De hervormde kerk van Oudega (W). Oudega (W) 1986.
Oudehorne	J.G. Koers, Nieuw orgel voor Gereformeerde kerk Oudehorne. In: Heerenveense Courant 26-11-1986.
Oudeschoot	C. Meijer, Verenigingsgebouw 't Centrum Oudeschoot 50 jaar. Aanschaf predikantenbord inzet jubileum viering. In: Heerenveense Courant 29-10-1986.
Oudkerk	HERVORMDE kerk Oudkerk. Oudkerk 1983.
Oudwoude	Zie: Kollum.
Poppingawier	Tallose activiteiten hebben kerk voor dorpsgezicht bewaard. Hervormde kerk te Poppingawier binnenkort omgedoopt tot aula. In: Sneeker nieuwsblad 11-12-1986
-----	Kerkje van Poppingawier straks in gebruik als aula. In: Friesch Dagblad 15-12-1986.
Reitsum	Zie: Genum.
Sneek	H. H(albertsma), In en om de Sneker Sint Maartenskerk. In: Sneeker nieuwsblad 28-10, 4-11, 11-11, 25-11, 28-11, 12-12, 24-12-1985, 3-1, 20-1, 23-1, 27-1, 20-2, 27-2, 20-3 en 14-4-1986.
-----	L. Wijnands, Voor het eerst na bijna 300 jaar. Bogermankollege organiseert in Sneek Franstalige kerkdienst. In: Sneeker nieuwsblad 20-3-1986.
Sondel	R. DEINUM-TUINIER e.a., Christelijk onderwijs te Sondel. Sondel 1986.
Suawoude	Gereformeerde kerk Suawoude 150 jaar. In: Friesch Dagblad 20-11-1986.
Tzum	J. Jongepier, Orgel in de kerk van Tzum. In: Het orgel 82 (1986) 415-422.
Welsrijp	S. Haven, Ut it argyf. (Oer de Wjelsrypster dûmnys). In: Ut 'e buorfinne, dec. 1982, 19-20; jan. 1983, 36-37; apr. 1983, 31-32; juni 1983, 22-23; aug. 1983, 21-22; okt. 1983, 25-26; dec. 1983, 20-22; febr. 25-26; mrt. 1984, 32-34; apr. 1984, 32-34 en juny 1984, 33-34.
Westergeest	S.J. van der Molen, Om hûs en hear. Yn Westergeast kinne wy samar dwers troch tsjerke hinne sjen. In: Frysk en frij 1-3-1986.
Witmarsum	Hans Willems, Witmarsum weer even centrum van doopsgezinde wereld. In: Leeuwarder Courant 24-5-1986.
Workum	J. SMITS, Rime oer en printsjes fan, yn en om de Warkumer Sint Gertrudistsjerke. Gearstald troch de koster. Workum 1986
-----	A. LANDMAN, J. v.d. SCHOOT, J.P. BREMER, 125 jaar christelijk onderwijs in de stad Workum. Workum 1986.
-----	J. Oegema, De Warkumer St. Gertrudis: Fertelboek op hout, stien en skildering. In: De fleanende krie, nû 87 (feb.-mrt. 1986).
Zwaagwesteinde	Hervormde gemeente Zwaagwesteinde herdenkt 150 jaar zelfstandigheid. Herdenkingsdienst en reünie op zaterdag 8 februari. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 5-2-1986.
-----	Het ontstaan van de Hervormde Gemeente te Zwaagwesteinde (uit, archieven van de Hervormde Gemeente te Dantumawoude). In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 7-4-1986.

III. Andere genootschappen.

De Joodse begraafplaats Tacoziyl. In: Zuid-Friesland 29-10-1986.

Wat Wiepie Wierstra schreef over het vroegere joodse leven in de Leeuwarder binnenstad. In: 't Kleine Krantsje 8-3, 15-3 en 5-4-1986.

Gruwelijke herinnering aan de laatste oorlog: transportlijst Joden. In: 't Kleine Krantsje, aug. 1986.

J. Kingma, Monument voor omgekomen leden Joodse gemeenschap Leeuwarden. In: Friesch Dagblad 22-11-1986.

September 1987

D.J. M. Zeinstra.

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1987

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

D.J.M. Zeinstra   Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1986. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke band 3, 46-56 (Sept. 1987).

Sj. P. Stegenga en G.J.R. Georg, Kerkelijke eigendommen in Friesland. In: De landeigenaar 33 nr. 3 (maart 1987) 14-17.

Bas den Oudsten   Friese kerken in de greep van de tijd, mammon en rovers. In: Friesland post 14 nr. 6 (juni 1987) 16-19.

J.R. van der WAL, eindred., In Karmel yn it wetterlân: tweetalige bundel opstellen over de Karmel van Woudsend, gesticht in 1337, en de Woudsender parochie, 1937-1987. Woudsend 1987.

Jubilerende kerken in Woudsend eeuw na doleantie weer samen op weg. In: Sneeker nieuwsblad 23-7-1987.

Fries kerkepad. De Grote Kerk en de St. Bonifatiuskerk: Imposante kerken in 't hart van Leeuwarden. In: Leeuwarder Courant 21-8-1987.

Willem Eikelboom   Verzuiling in Makkum. Een studie naar het proces van verzuiling in Makkum in de jaren 1850-1925. In: It beaken 49 (1987) 230-240.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- L. H. Bruins De kerstening van Noord-Nederland. In: Bulletin van de Historische Kring "De Marne" III (1976) 98-106, IV (1977) 18-20 en 65-75, V (1978/79) 97-108, VI 1980/81) 17-26, VII (1982/83) 66-89, en X (1987/88) 1-25.
- J. Lortz Untersuchungen zur Missionsmethode und zur Frommigkeit des heiligen Bonifatius nach seinen Briefen. In: J. Lortz, Erneuerung und Einheit (Stuttgart 1987) 235-269. (Oorspr. verschenen in: Willibrordus. Echternacher Festschrift zum. 1200. Todestag des Heiligen Willibrord. Echternach 1940).
- H. Bruch Waren die bisschoppen allomaal Friezen? Een bijdrage tot de geschiedenis van bisschoppen van Utrecht in de Middeleeuwen. In: It beaken 49 (1987) 45-56.
- J.J. van Moolenbrock Het verhaal van een kruisverschijning in het jaar 1214 in de laatmiddeleeuwse Gesta Frisiorum. In: De vrije Fries 67 (1987) 41-52.
- S.J. van der Molen Om hûs en hear, Piter Jelles hie ier niget oan "noardske doarkes". In: Frysk en frij 25-4-1987.
- Symen Kingma Bouwen. Verzakkende terpkerken nieuwe zorg voor stichting. In: Leeuwarder Courant 16-10-1987.
- H.A.M. Andela De Minderbroeders en hun klooster te Bolsward tot 1580. In : Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 34-41 (apr. 1987).
- G. Vermeer De architectuur van de Broerekerk te Bolsward. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 42-49 (apr. 1987).
- D. van WEEZEL ERRENS, Middeleeuwse beelden uit Friesland. Losse middeleeuwse houtsculptuur waarvan de vroegst bekende verblijfplaats in de provincie Friesland is. Een kunsthistorische inventarisatie. Leeuwarden 1987. Doctoraalscriptie.
- C. Nielsen De geschiedenis van een klooster. (Lidlum). In: Harlinger Courant 23-6-1987.
- G.P. Karstkarel De H.H. Vitus, Maria en Catharina. De verdwenen middeleeuwse parochiekerken in Leeuwarden. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 74-91 (nov. 1987).
- Toos Bartelds Dertiende-eeuwse bouwwerkje trekt drieduizend bezoekers per jaar. Kerkje van Janum eerst uithof van klooster, nu van Fries Museum. In: Kijk op het Noorden 18 nr. 122 (juni 1987) 51-53.
- J.A. Mol De plundering van het convent te Schoten in 1472. In: De vrije Fries 67 (1987) 65-88.
- M. BRADA Kruisbroeders te Franeker. Leusden 1987.
- H. Oldenhof Kleaster Ealsum helpt tsjin de Russen, 1508. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 9-13 (maart 1987).
- C. Nielsen Een Harlinger martelaar. De geschiedenis van Jacques d'Auchy. In: Harlinger Courant 7-8, 4-9 en 6-10-1987.
- H. Oldenhof Mei mannemacht efter it kwea oan, 1554. In: publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 13-22 (maart 1987).
- D.J. van der Meer Kunstenaar en opdrachtgevers van twee monumenten in Oosterend. In: De vrije Fries 67 (1987) 27-40.
- M. BRADA Kroniek van Friesland. Leusden 1987.
- W.M. Brada Prior Henricus van Tongeren. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 23-36 (sept. 1987).

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

- H.O. VELDMAN 350 jaar op weg, 1637-1987. Franeker 1987.
- M.P. KAMSMA "Eerst zien, dan geloven". Overzichtstentoonstelling Sint, Franciscusparochie Franeker. Franeker 1987.
- M.H. de VRIES Het geheim van de Oude Polle. Kerkelijke geschiedenis van de St. Martinus-parochie te Roodhuis in de gemeente Littenseradeel (Friesland). Nijkerk 1987.
- H. Oldenhof In dekenaat wurdt op poaten set. In: Publikaties F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 36-45, (sept. 1987).
- G. KAMSMA, W. SINNEMA, E. VROUWE, 125 jaar Sint Martinus-kerk Warga - Wartena: een sfeerbeeld, 1862-1987. Warga 1987.
- A.J. Looyenga 125 jaar St. Martinuskerk. (Warga). In: De Havenbank 27 (1987) 247-252.
- A. FEENSTRA Eeuweest St. Nicolaaskerk te St. Nicolaasga, 16 febr. 1887 - 16 febr. 1987. St. Nicolaasga 1987.
- T. van AALSUM Ons Noorden, katholiek dagblad tijdens het interbellum. "Een geharnaste ridder in de wapenrusting des geloofs". Groningen 1986. Doctoraalscriptie Rijksuniversiteit Groningen.
- WAT wil Rome met Friesland? Franeker 1987.
- A. Landman Het Adema-orgel in de St. Werenfriduskerk te Workum. In: Friso 29-4-1987.
- 50 JAAR Sint Dominicuskerk, Leeuwarden - 27 september. Leeuwarden 1987.
- H. NOTA en J. ROORDA, Dorps- en schoolarchief Wijtgaard. Wijtgaard 1987. Inventaris R.K. Documentatiecentrum voor Friesland; nr. 1.
- Uit ons prentenkabinet. Jouster RK kerktoren in de steigers. In: Jouster courant 13-5-1987.
- H.A.M. ANDELA Naar Rome voor de zaligverklaring van Titus Brandsma. Sneek 1986.
- H. Nota Geschiedenis Wijtgaard. (Over het klooster Mater Dei). In: It havenpypke, juni/juli 14-19, en okt./nov. 1986 27-30.
- Klooster herbergt, R.K. historie. In: Leeuwarder Crt. 1-4-1987.

II. De Kerken van de Reformatie

a. Algemeen

- J.J. KALMA, uitg., Een Kerk onder toezicht. Friese synodeverslagen 1621-1650. Transcriptie met inl., verklarende aant., reg. en literatuurlijsten. Ljouwert 1987.
- J.J. Kalma Idiolen ongewenst. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 1-3 (maart 1987).
- G.J. Stronks De betekenis van "De betoverde wereld" van Balthasar Bekker. In: Nederland betoverd (Amsterdam 1987) 207-211.
- T.J. SAXBY The quest for the new Jerusalem. Jean de Labadie and the Labadists, 1610-1744. Dordrecht 1987.
- J.G. Koers Organist Jan Jongepier in de ban van Fries orgelbouwersgeslacht. In: Heerenveense Courant 4-3-1987.
- H.P. ALGRA De orgelmaker Johann Michael Schwartzburg en zijn werk. Leeuwarden 1987. Scriptie.

- S. de Haan Mijmeringen bij een archiefinventaris. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 3-9 (maart 1987).
- Fokke van Lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. Kerken in de branding. In: Stellingwerf 15-10, 22-10 en 29-10-1987.
- S.J. SEINEN Zendingsfeesten en Veenkloosterbos, 1877-1987. Kollumerzwaag, Zuidhorn 1987.
- G. Abma Varianten van religieuze verdichting. Beschrijving en interpretatie van plaatselijke Doleantie. Processen in Zuid- en West-Friesland (1886-1887). In: Frieslands verleden verkend (1987) 227-243.
- G. Abma De Doleantie in Zuidwest-Friesland. In: Friesch Dagblad 10-1 en 17-1-1987.
- Remonstranten in Friesland. In: Leeuwarder Courant 17-3-1987.
- J.J. Kalma Rode dominees in Friesland. In: De vrije Fries 67 (1987) 53-64.
- B. Hartendorp Het Christelijk onderwijs op Oost-Terschelling. In: Schylge myn Lântse N.R. 8 (1987) 118-121 en 186-193.
- Lieuwe H. Bouma Dûmny J.A. Brandsma: "Oaren hiene earder sjoen dat yn my in dûmny siet as ik sels". In: Frysk en frij 25-4-1987.

b. Plaatselijk

- Baard Zie: Winsum.
- Berlikum F. VISSER, 100 jaar Gereformeerde kerk van Berlikum, 1887-1987. Berlikum 1987.
- Doleantie 100 jaar. Gereformeerden deden niet mee met schaatswedstrijden. In: Friesch Dagblad 10-8-1987.
- Bolsward Herstel Martinikerk moet verder verzakken voorkomen. In: Wijd en zijd 18-3-1987.
- D.J. van der Meer, De grafzerken. (Broerekerk, Bolsward). In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, hand 4, 62-64 (apr. 1987).
- R. Steensma, De lotgevallen van een voormalige kloosterkerk. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 50-61 (apr. 1987).
- Bozum R. van DIJK-RODENHUIS, H. SYBESMA-KUPERUS en A.M. de JAGER, Overzicht van de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk van Bozum ter gelegenheid van haar 100-jarig bestaan, 24 november 1887 - 24 november 1987. Bozum 1987.
- Ph. H. Breuker, Boazum hat in fermanje (hân). In; Doarpsskille fan Boazum nr. 5, (april 1987) 20.
- Broeksterwoude OMDAT zij de ere Gods beoogden. Heerenveen 1987. Uitgegeven t.g.v. het 100-jarig jubileum van de Geref. Kerk Broeksterwoude.
- Honderd jaar Geref. kerk te Broeksterwoude. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 9-9-1987.
- Buitenpost Een GEMEENTE onderweg. Honderd jaar gereformeerde kerk Buitenpost. Buitenpost 1987.
- Dokkum A. FAHNER, Het orgel in de Grote Kerk te Dokkum. Dokkum 1986.
- Zelfs een "Godsoordeel" gaf Dokkumers geen dominee. Doleantie 100 jaar. In: Friesch Dagblad 24-4-1987.

- Drachten Wd. (U. Wind), Drachtster geref. predikanten. In: Friese kerkbode 28-11, 5-12, 12-12, 19-12 en 26-12-1986, 2-1, 9-1, 23-1, 30-1, 6-2, 13-2, 27-2, 6-3, 13-3, 20-3, 27-3, 3-4, 10-4 en 17-4-1987.
- B. de Groot, De kwestie-Staal te Drachten In: Jaarboek voor de geschiedenis van de Gereformeerde Kerken in Nederland, (1987) 88-109.
- Ferwerd S.J. van der Molen, Om hûs en hear. E.B. Folkertsma syn stompe toer waard yn 1935 offisjeel (!) skeind. In: Frysk en frij 30-5-1987.
- Firdgum R.J. Wielinga, Toren van de v.m. Hervormde Kerk te Firdgum (een restauratie uit 1922 geconserveerd). In: Boud 4, nr. 12 (jan.1987) 37-40.
- Franeker GEDENKBOEKJE ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Vereniging voor Protestants Christelijk basis onderwijs te Franeker. Franeker 1987.
- Garijp Doleantie honderd jaar. Garijp doleerde ondanks oogziekte van predikant. In: Friesch Dagblad 7-2-1987.
- Gerkesklooster S.J. v.d. Molen, Om hûs en hear. It "brouhûs" fan it Gerkeskleaster sit fertimmere yn 'e doarpsstjerke. In: Frysk en frij 8-8-1987.
- Gorredijk Hans de Jong, 'n Plaatsje mei 'n praatsje. De kerkklok van Kortezwaag. In: De woudklank 26-5-1988.
- H. de Jong, 'n Plaatsje mei 'n praatsje. De luidklokken van Gorredijk. In: De woudklank 23-7-1987.
- Haantumhuizem S.J. van der Molen, om hûs en hear. De Hantumhúster tsjerke is it wurdich en besjoch him ris. In: Frysk en frij 10-1-1987.
- Harlingen C. Nielsen, De Waterlanders en hun vermaning in de Roeperssteeg te Harlingen. In: Harlinger Courant 10-11-1987.
- Heerenveen SPEUREND naar sporen: herinneringen van oudklasgenoten over de periode 1937-1941 uit de 'Broekstra-dynastie'. Heerenveen 1987. Uitgegeven t.g.v. de reunie der Christelijke Mulo/Mavo school te Heerenveen op 23 mei 1987.
- D.M. Bunscoeke, De kerk van de heren, Schetsen uit de geschiedenis van de Hervormde gemeente Heerenveen. In: De veenbrief 1 nr 3 (apr. 1987) 1-14.
- Hogebeintum Fries kerkepad. Langs het klooster van Lichtaard en de rijke kerk van Hogebeintum. In: Leeuwarder Courant 24-7-1987.
- Holwerd HERVORMD Holwerd in de loop der eeuwen 1987. Holwerd 1987.
- Houtgehage R. Bottema, Lammert Jelsma onderzoekt geschiedenis kerk Houtgehage. In: Drachtster Courant 7-1-1987.
- Hijlaard L. van Zuidam, Een hele verandering voor Hijlaard. Reacties in de pers van vriend en vijand van de doleantie op de gebeurtenissen op zondag 17 april en op de huiszoekingen op 31 mei en 20 juni 1887 ten huize van ds. J.C. Sikkel te Hijlaard (Fr.). In: De hoeksteen 16 (1987) 7-15.
- Joure J.K. BERGER, Anderhalve eeuw gereformeerden te Joure en omstreken. Oardel ieu grifformearden op de Jouwer en omkriten. Joure 1987.
- Gereformeerd Joure heeft oude wortels. In: Friesch Dagblad 1987.
- De Knipe Eerste vrouwelijke predikant Annie Zernike honderd jaar geleden geboren. Dominee moet aan allen behoren en aan niemand. In: Leeuwarder courant 30-4-1987.
- Kortezwaag Zie: Gorredijk.
- Koudum H.J. WIERSMA, Losse flodders. 60 jaar kerkelijk en verenigingsleven Ned. Hervormde gemeente Koudum, 1926-1986. Koudum 1987.

- Leeuwarden J.J. KALMA, Mensen in en om de Grote Kerk. Beelden uit de Leeuwarder kerkgeschiedenis. Drachten 1987.
- T. BRAAKSMA, De vaart van het Schipperskerkje. Flitsen uit de geschiedenis van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Leeuwarden. Leeuwarden 1987.
- R. Bottema, Restauratie historische kerk kost half miljoen. Vernieuwde Waalse Kerk voor publiek open. In: Huis aan huis 1-4-1987.
- K. van der Kamp, Dr. Kalma besteedt veel aandacht aan diakonie in zijn boek over hervormd Leeuwarden. "Wonderlijke mensen in de Kerk" In: Friesch Dagblad 2-4-1987.
- H. Willems, Galilea-Kapel op historische grond. in Leeuwarden in ere Voormalig "armenkerkje" hersteld. In: Leeuwarder Courant. 2-5-1987.
- Voorloper nieuwe Bethel was schipperskerkje. In: Leeuwarder Courant 22-9-1987.
- Peter Karstkarel, De Westerkerk in Leeuwarden. Van kloosterkapel tot concert. In: Boud 4, nr. 16 (dec. 1987) 4-12.
- Lichtaard Zie: Hogebeintum.
- Longerhouw Unieke vloer uit 14e eeuw in kerk van Longerhouw. In: Franeker Courant 16-12-1987.
- Metslawier Sobere start van Doleantie. Kleine luyden in Metslawier niet geïntimideerd door liberale Kerk. Doleantie 100 jaar. In: Friesch Dagblad 10-6-1987.
- Geref. Kerk te Metslawier 100 jaar "Het wonder gaat verder". In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 22-6-1987.
- Geref. Kerk Metslawier viert eeuwjubileum. In: Nieuwe Dockumer Courant 25-6-1987.
- Moddergat J. DIJKSTRA, 100 Gereformeerde Paesens-Moddergat. Paesens, Moddergat 1987.
- Tentoonstelling over 100-jarig jubileum. Vloekwoorden rolden door de kerk in Moddergat. In: Nieuwe Dockumer Courant 15-10-1987.
- Doleantie honderd jaar. Jubileum gereformeerde kerk Nes, Wierum en Moddergat. Doleantie bracht voorzanger "ten val". In: Friesch Dagblad 24-7-1987.
- Nes Zie: Moddergat.
- Noordwolde H.J. de BRUIN-MULDER, Ds. F. Reitsma Noordwolde, 1903-1911. Noordwolde 1987. Scriptie.
- Oosterzee J. STAAL en J. BOORSMA-de JONG, 75 €jaar Christelijk onderwijs in Oosterzee 1912-1987. Oosterzee 1987.
- Paesens Zie : Moddergat.
- Rinsumageest T. TALSMA, Met. vallen en opstaan. Honderd jaar Gereformeerd Rinsumageest. Rinsumageest 1987.
- Rijperkerk 75 JAAR Christelijk onderwijs in Rijperkerk 1912-1987. Rijperkerk 1987.
- Scharnegoutum Pédé, Van Strijd en zegen - 100 jaar zondagsschool. In: De doarpsomropper van Scharnegoutum. 19 nr. 1/2 (aug. sept. 1987) 18-20.
- Scherpenzeel Fokke van Lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. Kerkbouw in Scherpenzeel. In: Stellingwerf 5-11-1987.
- Fokke van Lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. Aanbesteding bij "brandende keerse". In Scherpenzeel weten ze van wanten. In: Stellingwerf 12-11-1987.

- Fokke van Lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. Gebrandschilderde ramen van de herv. kerk Scherpenzeel. In 1788 vervaardigd door een zekere Ype Staak. In: Stellingwerf 19-11-1987.
- Fokke van Lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. Kerk in Scherpenzeel: belasting omhoog voor aflossing schuld. Hendrik Harms Snijder uit Langelille: boer en historicus In: Stellingwerf 26-11-1987.
- Fokke van lute (F. Middendorp), Stellingwerfers. De hervormde kerk van Scherpenzeel. Tal van bredikanten kwamen en gingen in de Grote Veenpolder. In: Stellingwerf 3-12-1987.
- Schiermonnikoog D. Th. Reitsma, Op Schiermuontseach hawwe hja gauris in tsjerke ôfbrutsen. In: Bydragen ta pleatselijke skiednis II (1987) 9-27.
- Stiens R. Winsemius, Mennistgezicht: Stiens.. De doopsgezinde gemeente Stiens bestaat 12½ jaar. In: Algemeen doopsgezind weekblad 18-7-1987.
- Surhuisterveen J. WALSTRA, 300 jaar Hervormde Kerk Surhuisterveen, 1697-1987. Surhuisterveen 1987.
- H. Willems, Drie eeuwen Hervormde kerk. Surhuisterveen kreeg naam als wijkplaats. In: Leeuwarder courant, 23-5-1987.
- Sijbradahuis Zie: Rinsumageest.
- Westergeest S.J. van der Molen, Om hûs en hear. Yn Westergeast kinne hja troch twa doarren de tsjerke yn. In: Frysk en frij 2-5-1987.
- West-Terschelling S. LEENSTRA, R. BERGSMA, J. WORTEL, Jubileumboek ter gelegenheid van 75 jaar Christelijk onderwijs op West-Terschelling: Ds. Vosserschool 1912-1987. West-Terschelling 1987.
- Ds. Vosserschool bestaat 75 jaar: Chr. onderwijs Terschelling viert volgend weekeinde feest. In: Harlinger Courant 23-10-1987.
- Wierum Zie Moddergat.
- Winsum "De REGELMATIGE aanvoering van wind laat te wensen over" Honderd jaar Gereformeerde Kerk Winsum en omstreken. Winsum 1987.
- Toen Bakker Bosk de wet moest lezen, kon hij hem niet vinden.... In: Op 'e skille, maaie 1987.
- Gereformeerde kerk Winsum bestaat 'n eeuw. In Franeker courant 6-5-1987.
- Gereformeerde kerk Winsum bestaat 100 jaar. In: Friesch Dagblad 7-5-1987.
- Honderd jaar gereformeerde kerk Winsum en Baard. De geest liet ook wel eens verstek gaan. In: Leeuwarder Courant 7-5-1987.
- Witmarsum D. Hartsema, Verleden tijd. Dominee reed een scheve schaats. In: Wijd en zijd 2-9, 30-9 en 16-12-1987.
- Zwaagwesteinde Gereorganiseerde Kerk v. Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. 50 jaar gemeente Zwaagwesteinde. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 19-6-1987.

III. Andere genootschappen

- H. KINGMANS Joods monument Leeuwarden. Leeuwarden 1987.
- Joods monument bij joodse school. Burgemeester John te Loo bij onthulling: Moge joods monument een oproep tot vrede zijn " In: Leeuwarder Courant 12-5-1987
- Onthulling joods monument te Leeuwarden. Geïnspireerd werken met beladen gegeven. In:

- Friesch Dagblad 12-5-1987.
- S. Singelsma Absentielijsten Joodse School vormden basis monument. In: Leeuwarder Courant 12-5-1987.
- Y. Schaaf Joods monument in Leeuwarden: een laat gedenkteken. In: Friesch Dagblad 16-5-1987.
- H. de Jong 'n Plaatsje mei 'n praatsje. Unieke tekening. De synagoge van Gorredijk. In: De woudklank 18-6-1987.
- Sporen van joods leven. In: Leeuwarder Courant 16-7, 21-7, 27-7, , 30-7, 4-8, 6-8, 11-8 en 20-8-1987.
- Drager van Joodse gemeente Leeuwarden. Geschiedschrijver Beem in Rotterdam overleden. In: Friesch Dagblad 3-12-1987.
- E. van Voolen Bij de dood van Hartog Beem. Hoe eenzaam is De Put, het Rapenburg van het Noorden. In: Leeuwarder Courant 4-12-1987.

September 1988

D.J. M. Zeinstra.

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1988

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

- D.J.M. Zeinstra Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1987. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 106-115 (sept. 1988).
- W.M. BRADA Inleiding tot de Friese kerkgeschiedenis. Leusden 1988.
- W. BERGSMA e.a., red., Frysk, from en frij. In oantal aspekten fan leauwe en polityk yn Fryslân. Ljouwert 1988.
- G. van VEENEN en O. VRIES. Dorp en kerk van Surhuizum in de 15e en 16e eeuw. Buitenpost 1988.
- M.E. Stoter Amelander kerkzilver. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band IV, 126-140 (= Keppelstok, nr. 37, dec. 1988).
- J.G. de JONG e.a. Het Fries Godgeleerd Gezelschap, 1938-1988. 1988.
- S. ten Hoeve De kerken. In: Monumenten 9, nr. 5 (mei 1988) 10-13.
- Stichtingen hebben te weinig geld voor onderhoud van kerken die dure restauraties hebben ondergaan. "Misschien willen sommige bedrijven eens iets anders sponsoren dan een voetbalclub". In: Kijk op het Noorden 20, no. 133 (juni 1988) 28-33.

Roely Boer "Alde Fryske tsjerken" in beeld. In: Friesland post 15 nr. 12 (dec. 1988) 6-9.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- F. BECKS Der Hl. Liudger. Gedenkjahr 809-1984. Eine Bilddokumentation. Erarbeitet in Zusammenarbeit mit Senger. Coesfeld 1984.
- D. van Weezel Errens, Ein romanischer Kruzifixus in Beetsterzwaag. Bodenfund und Bauopfer. In: Zeitschrift des Deutschen Vereins für Kunstwissenschaft 42 (1988) Heft 2, 39-44.
- D. van Weezel Errens, Middeleeuwse houten beelden uit Friesland. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band IV, 99-110 (= Keppelstok, nr. 36, april 1988).
- D. van Weezel Errens, Middeleeuwse houtsculptuur. Drie beelden in de collectie van het Fries Museum. In: De vrije Fries 68 (1988) 117-132.
- W.M. BRADA Klooster Sion, Niawier. Leusden 1988.
- S.P. Wolfs Middeleeuwse Dominicanessenkloosters in Nederland. Assen 1983. (Hoofdstuk IV, blz. 29-39; Leeuwarden).
- "Bergumer" manuscript (1450) ontdekt in Brugge. In: Friesch Dagblad 7-9-1988.
- C. Nielsen Het vrouwenklooster Bethanië bij Tzummarum. In: Harlinger Courant 10-6-1988.
- Klooster St. Michielsberg te Winsum. In: Diggelnijs nû 6 (nov. 1988) 8-14.
- W.M. Breda Klooster Groendijk bij Sneek, 1463-1572. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke band 3, 77-84 (sept. 1988).
- De Kruzebruorren te Frjentsjer. In: De fleanende krie, april-maaie 1988.
- J.A. Mol "Fryske Frijheid" yn de Dútske Oarder. De ferhâldingen fan it Fryske kleaster Nes ta syn oardersintrum yn Utert. In: Frysk, from en frij (Ljouwert 1988) 11-54.
- J.A. Mol De Dútse orde yn Fryslân. In: Diggelnijs nû 4 (maart 1988) 2-3.
- J. Smit Ketterij Midlands, 1532. In: Schylge myn lântse N.R. 9 (1988) 62-66.
- S. Zijlstra Menno Simons and David Joris. In: Mennonite quarterly review 62 (1988) 249-256.
- G.K. Epp The Premonstratensian connection of Menno Simons: confirmations, revisions and new evidence. In: Mennonite quarterly review 62 (1988) 349-355.
- W.R. Estep The ecumenical implications of Menno Simons' view of the Church. In: Mennonite quarterly review 62 (1988) 356-367.
- W. Klaassen Menno Simons: molder of a tradition. In: Mennonite quarterly review 62 (1988) 368-386.
- S. Voolstra True penitence: the core of Menno Simons' theology. In: Mennonite quarterly review 62 (1988) 387-400.
- H. Oldenhof Fryslân en de religyfrede. In: Frysk, from en frij (Ljouwert 1988) 55-93.
- M. Brada Rooms Holwerd. In: Leeuwarder Courant (Ingezonden) 22-1-1988.
- D.M. Bunscoeke De kerkelijke goederen van Oudeschoot in 1580. In: De neitiid 1988 no 2, 1-6.

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

- H. Oldenhof In een grensgebied van staties: Katholieken in Baarderadeel onder de republiek. In: Archief voor de geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland 30 (1988) 112-135.
- T.W. DEKKER Honderd jaar gewijde aarde. De R.K. begraafplaats te Harlingen, 1888-1938. Harlingen 1988.
- J.G.A. BRENNIKMEIJER en G.H. de VRIES, Het college collectanten van de Sint Martinusparochie te Sneek. Sneek 1988.
- 75 jaar Katholiek onderwijs in Dokkum:: Bonifatiuschool jubileert. In: Nieuwe Dockumer Courant 15-9-1988.
- H. Nota en J. ROORDA Archief van de Friesche Bond der Katholieke Volkspartij. Wijtgaard 1988.
- V. Timmer Het Adema-orgel in de R.K. kerk te Heerenveen. In: Het orgel 84 (1988) 133-141 en 286.
- Tocht Stichting Alde Fryske Tsjerken op 19 maart. R.K. kerk van Bakhuizen opgenomen in excursie. In: Sneeker nieuwsblad 10-3-1988.
- R. Schrijvers Klooster van Wytgaard wordt dienstencentrum. In: Leeuwarder Courant 3-12-1988.

II. De Kerken van de Reformatie

a. Algemeen

- J.J. Kalma "De religie daer was gecomen in cleyn respect". Friese onkerksen in de 17de eeuw. In: DeVrije Fries 68 (1988) 25-36.
- J.J. Kalma "Ik en ús dûmny". In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3. 85-88 (sept. 1988).
- W. FIERET en A. ROS, Theodorus à Brakel, Wilhelmus Brakel en Sara Nevius. Houten 1988.
- J. van Sluis "Tot ruste en vrede". Herman Alexander Roëll tusken akademyske frijheid en tsjerklik leargesach. In: Frysk, from en frij (Ljouwert 1988) 121-139.
- H.J. TIJSMA H.W.C.A. Visser (1773-1826), predikant en schoolopziener in de Zuidwesthoek van Friesland. Leeuwarden 1988.
- Jan Jongepier Drie gerestaureerde Bakker en Timmenga-orgels. In: Het orgel 84 (1988) 338-344.
- J. Frieswijk From of frij? Polityk, konfesje en emansipaasje fan arbeiders yn Fryslân', 1880-1920. In: Frysk, From en frij (Ljouwert 1988) 141-196.
- H. de Jong 'n Plaatsje mei 'n praatsje. Herinneringen aan Horreus de Haas. In: De woudklank 1-12 en 8-12-1988.
- J. ROEST Je moet de warmte van je hart gebruiken om je hoofd koel te houden, 31 oktober 1963-1988. 25 jaar Olterterperkring. Drachten 1988.

b. Plaatselijk

- Akkerwoude Zie: Damwoude.
- Allingawier P. DIJKSTRA, G. RINGNALDA en P. STRIKWERDA, "Om hun gewetens wil" Exmorra, Allingawier 1988.
- 100 jaar Gereformeerde Kerk Exmorra-Allingawier. In: Doarpsnijs 25-6, 2-7, 9-7, 13-7, 18-7, 23-7, 30-7, 6-8, 13-8, 20-8, 27-8 en 3-9-1988.
- Balk J. TIMMERMAN e.a., 60 Jaar Chr. voortgezet onderwijs. Chr. Scholengemeenschap "Gaasterland" Balk. Balk 1988.

- Baijum R. STRIKWERDA, Open kerk, 17 september 1988. Herzien door J.W.M. van Noort. Baijum 1988.
- Bergum Oer it oargel yn 'e Ned. Herf. tsjerke te Burgum. In: Bergumer Courant 8-3-1988.
- Het 200-jarige Van Dam-orgel in de Bergumer Kruiskerk. In: Bergumer Courant 10-6-1988.
- Bolsward H.S. GRUNSTRA, Restauratie Martinikerk Bolsward, '87-'88. Bolsward 1988.
- A. J. de Vries, Bolswarder Martinikerk constructief sterker dan ooit. In: Leeuwarder courant 18-11-1988.
- A. Gerbrandy, Architect Grunstra over Martinikerk in Bolsward: "Restauratie vroeg andere creativiteit als in het verleden" Friesch Dagblad 19-11-1988.
- Damwoude R.S. Dijkstra, Kerk en toren van Akkerwoude. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 23-12-1988.
- Drachten Ph. v.d. Meulen, Aan de vruchten herkent men de boom. Voor(bij)ganger G. Liebe van Baptistengemeente Elim: "Baptisten zijn wars van dogmatiek maar hebben wel boekje in 't hoofd". In: Drachtster Courant 28-10-1988.
- Drogeham S. de Haan, Achttien vragen aan Simon van Velzen. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 67-73 (feb. 1988).
- Engwierum H.HORTENSIUS e.a., 100 Jaar Gereformeerde Kerk Engwierum. Engwierum 1988.
- Exmorra Zie: Allingawier.
- Franeker Bolwerkschool 1938-1983. Een overzicht van 50 jaar Bolwerkschool. Franeker 1988.
- Haulerwijk W.A. DUURSMA e.a., De verwachting blijft. De geschiedenis van de Gereformeerde kerk Haulerwijk-Waskemeer, 1938-1988. Haulerwijk 1988.
- Heerenveen H. Oldenhof, De opkomst van de reformatie in de omgeving van het Veen. In: De veenbrief 2, no. 6 (okt. 1988) 1-6.
- N.F.T. TADEMA-de HAAN, , Pniel Heerenveen, 1938-1988. Heerenveen 1988.
- Baptisten viert 50-jarig bestaan. Pniel in Heerenveen bestaat halve eeuw. In: De Koerier 6-4-1988.
- J. HOEKSTRA e.a., 25 Jaar Nassau College Lustrumboek. Heerenveen 1988.
- Hitzum Beart OOSTERHAVEN, Yn fûgelflecht. 100 jier C.V.O.-Skoalle yn it doarp Hitsum, 1885-1985. Hitsum 1985.
- Holwerd H.S.J. ZANDT, De orgelgeschiedenis van de Hervormde Gemeente te Holwerd. Hommage aan Johann Christoff Scheuer. Holwerd 1988.
- Hommerts W.P. VELLINGA, Inkelde oantekeningen út de skiednis fan de Grifformearde tsjerke fan Jutryp-Hommerts nei oanlieding fan har 100-jierrich bestean, 1888 - oktober - 1988. Jutrijp, Hommerts 1988.
- Gereformeerde kerk in Jutrijp-Hommerts bestaat een eeuw. "Der Wie altyd te min plak, dat kinst dy no hast net foarstelle". In: Sneeker nieuwsblad 20-10-1988.
- Hornsterzwaag C. Meijer, Stichting ontfermt zich over 350 jaar oude kerkje in Hornsterzwaag. In: Heerenveense Courant 17-2-1988.

- Joure F.M. Ringnalda, De scheuring van 1760 bij de Jouster Mennisten: Twee doopsgezinde kerken. In: Jaarboek Museum Johannes Hessel huis Joure 1987, 24-26.
- Jutrijp Zie: Hommerts.
- De Knipe D.M. BUNSKOEKE, Fan fean ta "pream". Uit de geschiedenis van het christelijk onderwijs in De Knipe. De Knipe 1988.
- Kollumerzwaag Ds. Griffijnschool 75 jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 11-11-1988.
- Koudum E. de BOER-AKKERMAN, R. OPPEWAL en Sj. ZEIJL, Gods trou is in skyld en pânser. Skiednis fan de Griffioarmearde Tsjerke te Koudum (1939-1988). Koudum 1988.
- Leeuwarden A. van der WERF, De Hofwijk te Leeuwarden: van diaconiehuis tot eigentijdse bejaardenvoorziening. Leeuwarden 1988.
- C.G. Waringa, Ds. Jan van Andel (1839-1910). Zijn Leeuwarder bloeiperiode. In: Jaarboek voor de geschiedenis van de Gereformeerde kerken in Nederland 2 (1988) 97-120.
- Lemmer J.H.E. BLESSINGA e.a., red., 125 Jaar Christelijk onderwijs in Lemmer. Lemmer 1903.
- T.A.Th. Spoelstra, Sterren op de zoldering van de Nederlands Hervormde kerk te Lemmer. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band IV, 111-115 (= Keppelstok, nr. 36, april 1988).
- Lippenhuizen Oude kerkboeken gered door inzet van Lippenhuizers. "Kennis oer doarpslibben tige wichtich" In: Leeuwarder Courant 8-2-1988.
- Makkum W. GRAELER, F.J. PEL en H. van der VEEN, 125 Jaar christelijk onderwijs te Makkum, 1863-1988. Makkum 1988.
- Christelijk onderwijs Makkum 125 jaar. In: Leeuwarder Courant 15-4-1988.
- Christelijke basisschool "De Ark" in Makkum viert 125-jarig bestaan. In: Bolswards Nieuwsblad 20-4-1988.
- Oenkerk L. Dijkstra, Staniastate en hervormde kerk Oenkerk in de kijker. Monument van de Maand. In: Friesch Dagblad 1-10-1988.
- Oosterend G. KNOL, Twee sporen één weg. Gedenk boek ter gelegenheid van 100 jaar Gereformeerde Kerk In Oosterend e.o. Oosterend 1988.
- Oudega (W) Preekbeurt eindigde in nat pak. Gereformeerde Kerk Oudega (W) viert sober honderdjarig bestaan. In : Friesch Dagblad 11-3-1988.
- Fraaie ramen terug in kerk van Oudega (W). In: Leeuwarder Courant 13-4-1988.
- Hervormd Oudega wijs met ramen. In: Leeuwarder Courant 19-4-1988.
- Rinsumageest E. DUIJFF, De âlde tsjerke fan Rinsumageest. Bylden fan de restaurasje. Rinsumageest 1988.
- Na ingrijpende restauratie van twee jaar. Kerk van Rinsumageest in oude luister hersteld. In: Leeuwarder Courant 25-5-1988.
- Rottevalle P.H. van der Meulen, Doopsgezinde kerk in Rottevalle bestaat 150 jaar. Verjaardag van de Vermaning wordt gevierd met "hagepreek". In: Drachtster Courant 20-6-1988.
- Honderdvijftig jaar doopsgezinde kerk in Rottevalle. Hagepreek bij feest "vermaning". In: Friesch Dagblad 18-7-1988.
- Scherpenzeel De gebrandschilderde ramen in de kerk van Scherpenzeel. In: De stelling, jrg. 7, no. 24 (jan. 1988) 16-21.

- St. Annaparochie H. van HOUTEN, Meester Ulbe van Houten. Levensverhaal van een onderwijzer, onderwijzer te St. Annaparochie van 1922 tot 1969. Veenendaal 1988. Doctoraalscriptie.
- St. Jacobaparochie H. KINGMANS, Groate kerk van Sint Jacobiparochie. Bedelman edelman. Leeuwarden 1988.
- Door genade zijt gij behouden. Gereformeerde kerk St.-Jacob vierde honderdjarig bestaan. In: De Bildtse post 30-6-1988.
- Mirjam de Klerk, Restauratie Van Damorgel kerk in Sint Jacob voltooid. In: Franeker courant 7-12-1988.
- Sneek W. Bergsma, Calvinisme yn Snits om 1600 hinne. In: Frysk, from en frij (Ljouwert 1988) 95-119.
- S. ten Hoeve, Opnieuw oude grafzerken ontdekt in de Sneker Martinikerk. In: Sneeker Nieuwsblad 11-2, 18-2, 25-2, 3-3 en 10-3-1988.
- L. KOOISTRA, red., "Een zeer fraai en schoon orgel" (Napjus, 1772). Over het Schnitger/Van Dam-orgel in de Martinikerk Sneek. Sneek 1988.
- Eeuwen oud orgel klinkt weer in Sneker Martini. In: Friesch Dagblad 31-5-1988.
- Orgel Martini kerk Sneek als vanouds. In: Leeuwarder Courant 31-5-1988.
- Surhuisterveen G. van VEENEN, De kerken van Surhuizum en Surhuisterveen van 1580 tot 1680. Buitenpost 1988.
- T. HIEMSTRA, Veertig jaar Chr. Ulo - Chr. Mavo 1948-1988. Surhuisterveen 1988.
- Mavo te Surhuisterveen bestaat veertig jaar. Jubilerend christelijk voortgezet onderwijs springlevend. In: De Feanster 18-2-1988.
- Surhuizum Zie: Surhuisterveen.
- Tjerkwerd L. JANSEN-van der WAL e.a., Tink om Lokke: de levensgeschiedenis van Lolkje van der Wal, 1888-1988. Een familiekroniek. Bolsward enz. 1988.
- Waskemeer Zie: Haulerwijk.
- Witmarsum F.F. STEIGINGA, 100 jaar Gereformeerde Kerk Witmarsum, 1888 - 25 januari - 1988. Witmarsum 1988.
- Wolvega F. Middendorp, Monumenten. De Ned. Hervormde kerk in Wolvega. In: De stelling jrg. 6 no. 20 (jan. 1987) 5-6; no. 21 (april 1907) 5-6 en no. 22 (juli 1987) 13-14.
- J. BOSSCHA, De Vrije Gereformeerde Kerk te Wolvega. Woordverkondiging waardoor de dageraad oplicht. Wolvega 1988.
- Wommels H.T. BOKMA, Gereformeerd Wommels honderd jaar op weg. Wommels 1988.
- Workum J.P. BREMER, 75 jaar Mulo-Mavo, Workum. Workum 1988.
- IJlst C.G. WARINGA, De doleantie in IJlst. IJlst 1988.
- Fr. Boschma. Gereformeerde kerk IJlst 100 jaar. nov. 1888 - nov. 1988. In: It Dryltser kypmantsje 12e jrg. no. 10 (nov.1989) 1.
- Zwaagwesteinde T.A. Huttinga, De Gereorganiseerde kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. In: Religieuze bewegingen in Nederland 16 (1988). (= De kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen. Summit Lighthouse). 67-81.

III. Andere .Genootschappen

- W.M. DOOPER De Joodse gemeente in Bolsward, 1786-1911. Groningen 1988.
 Doctoraalscriptie.
- E. Huisman Opkomst en delgong fan in kehilla. In: Opsterland, Ra'anana, 1963-1988
 (Beetsterzwaag 1988) 11-26.
- Friese joden in de negentiende eeuw. In: Friesch Dagblad 10-12-1988.
- C. Meijer Joods Godshuis aan Heerenwal in 1892-'93 verbouwd. Gevelsteen van
 synagoge bestaat wel degelijk. In: Heerenveense Courant 27-7-1988.
- Teake Zijlstra Brieven gevonden van in oorlog vermoorde kinderen. Het drama van het
 joodse gezin Beem uit Leeuwarden! Wij lachten nog slechts met ons
 gezicht...! In: Leeuwarder Courant 30-4-1988.
- L. Looijenga Friesland was niet altijd even vriendelijk voor de joden. In: Friesland post
 15 no. 5 (mei 1988) 32-33.
- C. Meijer Lijkenpad Joodse begraafplaats door omwonenden ingelijfd. In:
 Heerenveense Courant 27-7-1988.

D.J.M. Zeinstra

BIBLIOGRAFIE FRIESEKERKGESCHIEDENIS 1989

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

- D.J.M. Zeinstra, Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1988. In: Publikaties van de F.K.V. Folk
 en Tsjerke. band 3, 168-176 (sept. 1989).
- VAN Willibrord tot Wereldraad. Ameland kerkelijkerwijs. Nes (A.) 1989.
- FRIES leerhuis Oltterterperkring. 1963-1988. Verslag van de jubileumbijeenkomst t.g.v. het
 25-jarig hestaa op 5 november 1988. Drachten 1989.
- T.W. DEKKER, 20 jaar oecumene in Harlingen. Harlingen 1989.

B. De Kerk in de Middeleeuwen Hervormingstijd

- P.P.V. van MOORSEL, Over Willibrord gesproken. Baarn 1989.
- A.G. WEILER, Willibrords missie. Christendom en cultuur in de 7e en 8e eeuw. Hilversum
 1989.
- A.J. JELSMA, Met het oog op de kerk van morgen. Willibrord en de kerstening van Nederland.
 's-Hertogenboseh 1989,
- J.S. Knol, Om hûs en hear. Auke Jelsma oer Willibrord. Yntolerânsje net fuortsterke. In: Frysk
 en frij 9-10-1989.

- H. Willems, Pelgrim om Christus' wil. Het Willibrordjaar past bij de roep om herkerstening. In: Leeuwarder Courant 4-11-1989.
- H. Halbertsma, Liudger in Usquert. In: Groninger kerken 6 (1989) 49-51.
- K. Huisman, Visvliet nam kerkheilige over van vergaan Westeel. In: Leeuwarder Courant 13-1-1989.
- G. Verhoeven, De middeleeuwse kerkpatrocinia van Friesland. Een inventaris. In: Fryske nammen 8 (1989) 75-108.
- M.P.M. MUSKENS, De kerk van de Friezen bij het graf van Petrus. Rome 1989.
- T.W. Dekker, Weststellingwerf en de kloosters. In: De stelling, mrt. 1986, 9-12; juni 1986, 8-10; okt. 1986, 12-15; jan. 1987, 10-12; apr. 1987, 11-12; juli 1987, 9-10 en jan. 1988, 10-11.
- S. van Ree en R. Strikwerda Uit de geschiedenis van Baijum (het klooster). In: Ut 'e eartpot, mrt. 1986, 9-13; dec. 1987, 3-9; apr. 1988, 3-7 en juli 1988, 3-9.
- W.M. BRADA, Klooster Aalsum, Leusden 1989.
- "In kearske foar de sillige susters". By in boekje oer it kleaster Sion. By in boekje oer it kleaster Sion fan Nijewier. In: De fleanende krie, nû. 97 (maaie 1989).
- J.A. Mol, Friese vrijheid en de Duitse Orde. De verhouding van het Friese klooster Nes tot zijn ordescentrum in Utrecht. In: Archief voor de geschiedenis van de katholieke kerk in Nederland 31 (1989) 113-152.
- J.A. Mol, Zur Wirtschaftsgeschichte der Deutschordensniederlassungen in Friesland, In: Zur Wirtschaftsentwicklung des Deutschen Ordens im Mittelalter (Marburg 1989) 25-48.
- O. Vries, Frysk en Nederlânsk as skriuwtafen fan de kleasters yn Westerlauwersk Fryslân. In: Us wurk 38 (1989) 25-42.
- J.A. Mol, Dominicus en Franciscus as patroanhilligen yn Ljouwert. In: Ut 'e smidte fan de Fryske Akademy, 23 nr. 2 (juni 1989).
- F.K. REITSMA, Een doodkist van steen. De sarcofaach in de Martinikerk te Oosterend. Oosterend 1989.
- F.K. REITSMA, 15 september 1522. Een vreemde dag voor priester Gerlactus van Oosterend. Oosterend 1989.
- F.K. REITSMA, Van dat beeld van Onze Lieve Vrouw van Sevenwolden en een kind van Oosterend. Oosterend 1989.
- F.K. REITSMA, Pastoors van de parochie Oosterend tot 31 maart 1580, Oosterend 1989.
- Fokke van Lute (F. Middendorp), Oldetrijne had in 1545 één van de rijkste kerken. Pastoor en kapelaans hoefden geen honger te lijden. In Stellingwerf 7-4-1989.

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

- Rooms-Katholiek geloof in voor- en tegenspoed. Historie H. Mattheus parochie in jubileumboek. In: Jouster Courant 18-1-1989.
- Jubileumviering 350 jaar katholiek Joure van start met tentoonstelling. Vaticaanpausen, bidprentjes en missaals. In: Friesch Dagblad 11-9-1989.
- J.R. van der Wal. De parochiekerk van de Heilige Aartsengel Michael in Woudsend. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 150-164 (Keppelstok, publ, 38, mei 1989).
- R.K. Herenkoor oud maar springlevend. Sint Gregorius blijft trouw aan het Gregoriaans. In: Friso 21-6-1989.
- S. de BLAAUW, Bouwen naar boven. De Sint Odulphuskerk van Bakhuizen, 1857 – 1914 –

1989. Bakhuizen enz. 1989.
- Rooms-Katholieke kerk Bakhuizen bestaat 75 jaar. Geschiedenis van kerk te boek gesteld. In: Leeuwarder Courant 30-12-1989.
- H.O. VELDMAN, Eén cent daags. De geschiedenis van het Katholiek onderwijs in Franeker, honderd jaar. Franeker 1989.
- M. de Klerk, Dubbel feest op Franeker basisschool Kabas. Eeuw katholiek onderwijs en opening nieuwe school. In: Franeker Courant 11-10-1989.
- Honderd jaar rooms-katholiek onderwijs in Franeker. Een cent per dag en een afscheidingsmuur. In: Leeuwarder Courant 12-10-1989.
- B. van der Wal, R.K. kerk Balk. Altaar Mengelberg jubileert. In: Balkster Courant 14-12-1989.
- L. van ULDEN, De Sint Martinuskerk te Sneek. Beschrijving van de inrichting naar haar betekenis, met aangifte van vindplaatsen in de H. Schrift en de traditie. Sneek 1986.
- M. HENDRIKS, Terug in de tijd. 60 jaar katholiek onderwijs (1929-1989) St. Ludgerusschool te Balk. Balk 1989.
- St. Martinuskerk monument rijker (Makkum). In: Bolswards nieuwsblad 22-11-1989.
- Kerk in Makkum krijgt fraaie glas in lood ramen uit 1901. In: Wijd en zijd 29-11-1989.
- TITUS Brandsma. Eine Botschaft der Hoffnung. Bamberg enz. 1986.
- Louis FREQUIN, Anselmus TERSTEGGE, Titus Brandsma, die Geschwister Lob. Verfolgter Glaube, vernichtetes Leben, München 1982.
- Ein MÄRTYRER unserer Zeit: Titus Brandsma. Bamberg enz. 1983.
- Georg GEISBAUER, Herausgeber, Titus Brandsma. Mystiker des Karmel, Märtyrer in Dachau. Mit Kreuzweg-Meditationen von Titus Brandsma zu Bildern von Albert Servaes und aus der Lagerhaft. Köln 1987.
- J. de JONG en B. EDES, Kardinaal de Jong. Verhalen rond een standbeeld te Nes op Ameland, Buren (A.) enz. 1989.
- Katholieke kerk viert vijftigste verjaardag. Komend weekend tal van festiviteiten voor parochie (Wolvega). In: Stellingwerf 7-6-1989.
- 25 JAAR St. Franciscuskerk te Leeuwarden. Leeuwarden 1989.
- J.A.M. VISSER, J.Th.M. WITTEVEEN, Het ontstaan van de Titus Brandsma parochie. Beschrijving van en leidraad voor een fusieproces. Leeuwarden 1989.

II. De Kerken van de reformatie

a. Algemeen

- J.J. Kalma, "Mij it kwea, hoe't it him ek foardocht". In: Publicaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 124-127 (febr. 1989).
- P. Valkema Blouw, Fen onbekende doperse drukkerij in Friesland. In: Doopsgezinde bijdragen, Nieuwe reeks 15 (1989) 37-63.
- J.J. Kalma, Friesland voor de Friezen (1786). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 155-158 (sept. 1989).
- H. Oldenhof, Een waardevol boek (II) (S.D. van Veen, De Gereformeerde Kerk van Friesland in de jaren 1795-1804). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 127-153 (febr. 1989).
- G. ABMA en J. de BRUIJN, (red.), Hoedemaker herdacht. Baarn 1989.
- A. J. Zwaal, Het emeritaat van ds. Van Marle (Doopsgezind predikant op Terschelling). In: De miedbringer 28, no, 107 (dec. 1989) 20-21.
- G. J. KOK, "Om blijven wat wij waren...". Leven en werk en werk van Ds. J.W. Draijer

(1851-1894). Uithuizermeeden 1989.

- J.D.Th. WASSENAAR. De school der vroomheid. O. Noordmans' biografische achtergrond, in bijzonder in Friese Reveil. Oudega (W.) 1989. Doctoraalscriptie Utrecht.
- H. Willems, Studie over geestelijke achtergronden Fries Reveil. Oepke Noordmans wortelde in vroomheid van "huiskerk". In: Leeuwarder Courant 1989.
- H. NOORDEGRAAF, Tussen anarchist en pacifist. Ds. J. Sevenster (1869-1949). Uit het leven van een christen-pacifist. Amersfoort 1988.
- A. J. WIJNSMA, Kerken op de Vlieterpen. Janum, Genum, Reitsum, Lichtaard. Leeuwarden 1989.
- Kerkepad route Noord Oost Friesland. Vijf oude kerken, één "jonge" en een museum. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 7-6-1989.
- E.J. van der Linden-Nijdam. Dr. J.J. Kalma theoloog. Een 82-jarige die werkt, ondanks... In: Senior 35 (1989) 162-164.
- Y. Schaaf, Predikanten midden in de wereld. Adam van der Woude: keuze. In: Friesch Dagblad 23-12-1989.
- L. HUISMAN, Emeritus. Pastoraal palet. Uit het leven van: ds. Lambertus Huisman. Een autobiografisch palet. Heerenveen 1989.
- H. Willems, Ds. Ad Lam al tien jaar "bisschop" van hervormd Friesland. Visitatoren geen hinderlijke pottenkijkers. In: Leeuwarder Courant 8-4-1989.
- Aan de Vruchten herkent men de boom. Pinkstergemeente legt nadruk op uitstorting Heilige Geest. 'Oudste' Wijtsma "Vruchten van Geest worden getoetst aan de bijbel". In Drachtster Courant 3-3-1989.

b. Plaatselijk

- Abbega   ABBEGA. 125 jaar christelijk onderwijs. Abbega 1989.
125 jaar christelijk onderwijs in Abbega. "Een keten van
onderwijskrachten". In; Friesch Dagblad 1-9-1989.
- Bantega   J.W. Wesselon, Oorsprong en geschiedenis van de Vrije

Zendingsgemeenten te Steenwijk, Ossenzijl, Onnaveld en Glanerbrug in
Overijssel, de Vrije Evangelische gemeente te Bantega in Friesland.
Steenwijk 1980.
- Blija   S.J. van der Molen, Om hûs en hear. Lucas út Frjentsjer skoep mei
Unema-sark te Blije keunstwurk In: Frysk en frij 29-4-1989.
- Bolsward   Ut de skiednis fan de Boalserter tsjerke. In: De fleanende krie, nû. 96
(febr.-mrt. 1989).
- -----
De Boalserter klokken yn 'e âlde St. Martenstoer. In: De fleanende
krie, nû. 96 (febr.-mrt. 1989).
- -----
Broerekerk. Architectuur van de Broerekerk. In: Bolswards nieuwsblad.
Heamieleditie (juni 1989).
- Dokkum   A.J. WIJNSMA. 125 jaar christelijk onderwijs in Dokkum. (Monument
van rijke zegen), 1864-1989. Dokkum 1989.
- -----
S. Emmens, 125 jaar christelijk onderwijs in Dokkum. Monument van
rijke zegen. In: Friesch Dagblad 31-5-1989.
- -----
125 jaar christelijk lager onderwijs in Dokkum. "Een monument van rijke
zegen". De strijd voor christelijk onderwijs. In: Nieuwe Dockumer
Courant 1-6-1989.
- Finkum   H. Hazelhoff, De Afscheiding in Finkum en Hijum, In: Ubbo Emmius

- almanak van de sectie geschiedenis en staatsinrichting der N.H.L.
(Groningen 1989) 77-92.
- Friens J.M. Bos en D.M. Visser, Archeologische waarnemingen in de kerk van Friens (gem. Boarnsterhim). In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4. 174-176 (Keppelslok, publ. 39, nov. 1989).
- S. ten Hoeve, De Ned. Herv. kerk van Friens. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 177-179 (Keppelstok, publ. 39, nov. 1989).
- U. Zwaga. Mausoleum-kerk vol symboliek in Friens. In: Friesch Dagblad 14-12-1989.
- Garyp P. JEENINGA. 125 jaar christelijk onderwijs in Garijp. Historisch overzicht ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de Vereniging van Christelijk Onderwijs te Garijp. Garijp 1989.
- Chr. school "De Wrâldpoarte" viert 125-jarig jubileum. In: Weekblad Actief 11-10-1989.
- Gauw WANNEER mensen samenkomen 100 jaar Gereformeerde Kerk Gauw-Terzool. Gauw enz. 1989.
- Gereformeerde Kerk Gauw-Terzool bestaat jaar. Wanneer mensen samenkomen. In: Friesch Dagblad 18-4-1989.
- Genum S.J. van der Molen, Om hûs en hear. Ginum hat in geve tsjerke, mar hy wurdt net mear brûkt In: Frysk en frij 20-5-1989.
- Ginum: âldste tsjerkje Flieterpen. In: Nieuwe Dockumer Courant 14-8-1989.
- Gorredijk H. de Jong, 'n Plaatsje mei 'n praatsje. De Gorredijkster kerk had zijn zate! Sedert 1895. In: De woudklank 1-6-1989.
- Hantum GEREFORMEERDE Kerk van Hantum c.a.1889-1989. Hantum 1989.
- A. van Mourik, Slotblik op Hantum c.a. In: Nieuwe Dockumer Courant 15-6, 19-6, 22-6, 26-6, 29-6. 3-7, 6-7, 10-7, 13-7, 17-7, 20-7, 24-7, 27-7, 31-7, 3-8, 7-8, 10-8, 14-8, 17-8, 21-8, 24-8, 28-8, 4-9. 7-9 en 11-9-1989.
- Honderdjarige Gereformeerde Kerk houdt sobere herdenking. In: Friesch Dagblad 22-9-1989.
- Eeuwviëring Gereformeerde Kerk Hantum trekt 200 kerkgangers. In: Nieuwe Dockumer Courant 25melum en omgeving. Hemelum 1989-9-1989.
- Harlingen L.G. Jansma en C.H.A. Verhaar, Twa religieuze bewegings yn Harns. In: Harlingen, Bijdragen tot de geschiedenis van de laatste twee eeuwen (Ljouwert 1989) 195-231
- T. de Harder. Twee gerestaureerde Van Dam-orgels klinken weer in nieuwe omgeving (Harlingen en Huizum). In: Leeuwarder Courant 21-2-1989.
- Heeg W.O. Santema, It oerwurk yn 'e Herfoarme tsjerke. In: De sylboade, juli 1989. 25-27.
- Heerenveen D. BUNSKOEKE, Een hecht gebouw. Honderd jaar christelijk onderwijs in Heerenveen. Heerenveen 1989.
- Eeuw lang christelijk onderwijs in Heerenveen. In: Leeuwarder Courant 27-5-1989.
- Honderd jaar christelijk onderwijs in Heerenveen. In: De koerier 31-5-1989.
- C. Meijer, Een eeuw christelijk onderwijs in Heerenveen. In: Heerenveen

- weekend 2-6-1989.
- D. Hartsema, Verleden tijd. De geschiedenis van de Heerenveense Hervormde Kerk. In: De koerier 12-7 en 19-7-1989.
- J.G. Koers, Doopsgezinde kerk Heerenveen in restauratie, In: Heerenveense Courant 24-11-1989.
- Hemelum

Gereformeerde Kerk Hemelum jaar. In; Friesch Dagblad 24-8-1989.
- T. CORPORAAL en J. WIELINGA-ZELDENRUST, 'Elk nieuw geslacht ervaart zijn trouw'. Geschiedenis van 100 jaar Gereformerde Kerk Hemelum en omgeving. Hemelum 1989.
- Hoorn

B. HARTENDORP, 85 jaar christelijk Onderwijs op Oost-Terschelling. 1904-1989. Hoorn 1989.
- 85 jaar christelijk onderwijs op Oost-Terschelling, 1904-1989. In: De Terschellinger, no. 205 (2 nov. 1989) 18-19.
- Huizum
Hijum

Zie: Harlingen.
- S.J. van der Molen, Om hûs en hear. De 12te ieuske tsjerke fan Hijum hat in westwurk. In: Frysk en frij 18-2-1989.
- Zie ook: Finkum.
- Katlijk

De middeleeuwse dorpskerk van Katlijk. In: De veenbrief, 3 no. 6 (sept. 1989) 11-12.
- De Knipe

K. JONGSMA en D.M. BUNSKOEKE. Bewaar wat u is toevertrouwd, Honderd jaar gereformeerde Kerk De Knipe. Dc Knipe 1989.
- A. van der Ploeg, It tekstbuordtsje yn 'e Knypster tsjerke. In: De veenbrief, 3 no. 4 (apr. 1989) 6-7.
- Gereformeerde Kerk van De Knipe bestaat honderd jaar. Ouderling weigert ds. Goris hand te geven. In; Friesch Dagblad 27-10-1989.
- Kollum

R. BOSGRAAF, De Maartenskerk te Kollum. 2e dr. Kollum 1989.
- W.T. Keune, Doleantie in Kollum en Oudwoude/Westergeest. In: De neitiid, 4 nû. 1 (mrt. 1989) 2-14,
- Kubaard

Muurschildering Christoforus in kerk Kubaard ontdekt. In: Friesch Dagblad 14-10-1989.
- Vijftiende eeuws schilderij op muur van kerk Kubaard. In: Leeuwarder Courant 14-10-1989.
- Leeuwarden

Broor S. ADEMA, Westerkerk. Studie tot Verzetsmuseum. Onderzoek in samenwerking door Bouw 75. ambachtsbedrijf Workum en Buro voor architectuur en woonomgeving Broor S. Adema. Dokkum 1986.
- JB SCHOOL. 25 jarig jubileum. Leeuwarden 1989 (Johannes Bogerman-school).
- G.P. Karstkarel, Nassau sporen in Leeuwarden II. De Prinsenstallen en het orgel in de Waalse kerk. In: Jaarboek Vereniging Oranje Nassau Museum 1987, 79-91
- M. van der Meij-ToIsma, Lambert Jacobsz. (ca. 1598-1636). Kunstschilder en doopsgezind leraar te Leeuwarden. In: Doopsgezinde bijdragen. Nieuwe reeks 15 (1989) 79-96.
- Gereformeerde zondagsschoolvereniging viert bijzonder jubileum. Nieuw bloed nodig voor 125-jarige. In; Friesch Dagblad 17-3-1989.
- B. Franssen, Westerkerk krijgt nu waarschijnlijk algemeen culturele functie Touwtrekken om "de grootste bouwval" van Leeuwarden. In: Heemschut, mrt.-apr. 1989, 30-31.
- Laatste jongelingsvereniging gooit het bijltje erbij neer. In: Leeuwarder Courant 15-12- 1989.

- B. Keulen, Om hûs en hear. Mausoleum fan 'e Nassau's te Ljouwert wie earder "geselliger". In: Frysk en frij 16-12-1989.
- Lichtaard
 Flieterpen monument van de maand. Lichtaard een dorp apart. In: Nieuwe Dockumer Courant 21-8-1989.
- Lutkewierum
 Sint Martinus in Lutkewierum. In: Friesch Dagblad 11-11-1989.
- Minnertsga
 J. GOODIJK, Wouter de Vries, verbi divini minister te Minnertsga en Sexbierum. Bussum 1989.
- Molkwerum
 W. Bergsma, Calvinistysk krewearjen yn Molkwar yn de 17de ieu, In: De vrije Fries 69 (1989) 33-44.
- Morra
 Orgel Morra: van jongedame tot adellijke jonkvrouw. In: Nieuwe Dockumer Courant 29-5-1989.
- Nijetrijne
 Zie: Bantega.
- Olterterp
 Sint Hippolytuskerk kan bogen op een rijk verleden. In: Drachtster courant 21-6-1989.
- Oosterend
 F.K. REITSMA, Predikanten van de Ned. Herv. Gemeente te Oosterend, 1580-heden. Oosterend 1989.
- F.K. REITSMA, Oosterend, 30 jaar: 1860-1890. Veranderingen op kerkelijk. maatschappelijk, sociaal terrein. Oosterend 1989.
- Oosterwolde
 J. van der Werff, Doopsgezinde Kring Oosterwolde bestaat 40 jaar. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 20-5-1989.
- Oude Leije
 Zondagsschool Oude Leije 125 jaar. Geestelijk gezang verdringt straatlied. In: Friesch Dagblad 7-12-1989.
- Oudemirdum
 R. DIJKSTRA, Rondom onze toren. 100 jaar gereformeerd kerkelijk leven. Een historisch overzicht van de Gereformeerde Kerk van Oudemirdum c.a. Oudemirdum 1989.
- Oudeschoot
 De Nederlandse Hervormde kerk te Oudeschoot. In: De veenbrief, 3 no. 7 (okt. 1989) 18-20.
- Oudwoude
 A.E. KEUNING, O. VRIES en A. de BOER. Hervormde Gemeente te Oudwoude-Westergeest. Oudwoude enz. 1989.
- Zie ook: Kollum.
- Rinsumageest
 E. DUIJFF, De hervormde kerken van Rinsumageest en Sijbrandahuis. Rinsumageest enz. 1988.
- H. KINGMANS, Rinsumageest. Een kerk met geheimen. Leeuwarden 1989.
- L. Dijkstra, Hervormde kerk Rinsumageest monument van de maand november. In: Friesch Dagblad 21-10-1989.
- Monument van de maand november. Kerk Rinsumageest geeft geheimen niet prijs. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 27-10-1989.
- Schurega
 Grote opknopbeurt kost zeker half miljoen. Kerkje Schurega nog deze zomer gerestaureerd. In: Heerenveense Courant 19-7-1989.
- Sexbierum
 Zie: Minnertsga.
- Sneek
 W. Bergsma, Calvinismus in Friesland um 1600 am Beispiel der Stadt Sneek. In: Archiv für Reformationsgeschichte 80 (1989) 252-285.
- Stavoren
 L. Laurens-van der Meulen, Belevissen van een predikantsvrouw. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 26-11-1988, en 7-1, 18-2, 10-3, 15-4, 20-5, 17-6, 2-7, 19-8, 23-9 en 30-9-1989.
- Steggerda
 K. BAKKER, 50 jaar christelijk onderwijs Steggerda. Steggerda 1989.
- R. Vonk, De kerk in Steggerda/Overburen. In: De stelling, 8 no. 30 (juli 1989) 18-19.

- Sijbrandahuis Sijbrandahuis ook de moeite waard. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 10-11-1989.
- Zie ook: Rinsumageest.
- Ternaard Y. LUINENBURG, Vereniging tot bevordering van Christelijk schoolonderwijs te Ternaard, 100 jaar, 16 januari 1889 - 16 januari 1989. Ternaard 1989.
- Ternaard een week in teken van eeuwfeest It Harspit. In: Leeuwarder Courant 20-5-1989.
- Honderd jaar christelijk onderwijs in Ternaard. Tijden Ot en Sien herleven. In: Friesch Dagblad 24-5-1989.
- Tersoal Zie: Gauw.
- Tjalleberd D. Wijbrands. Tentoonstelling over dominee-dichter Anthony Winkler Prins in openbare bibliotheek Oldemarkt. 'Volksopvoeder' schreef encyclopedie uit morele plicht. In: Leeuwarder Courant 22-4-1989.
- Tjerkwerd St. PETRUSKERK Tjerkwerd/St. Petrustsjerke Tsjerkwert. Tjerkwerd 1989.
- Twijzel S. de Haan, Ut it tsjerkeboek fan Twizel (1622-1788). In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 6-9-1989.
- Pastorie Twijzel reeds in 15e eeuw bewoond. In: De Feanster 7-9-1989.
- Nederlandse Hervormde of Pieters kerk: uniek monument uit ver verleden In: De Feanster 7-9-1989.
- Twijzelerheide Een bijzondere dankdienst in Twijzelerheide. Ned. Herv. Gemeente bestaat 50 jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 6-11-1989.
- Westergeest Zie: Kollum en Oudwoude.
- West -Terschelling 100 JAAR Gereformeerde Kerk West-Terschelling, 1 oktober 1889 – 1 oktober 1989. West-Terschelling 1989.
- Gereformeerd Terschelling viert eeuwfeest. Kerk meer dan twintig jaar vacant. In: Friesch Dagblad 28-8-1989.
- De Gereformeerde Kerk van West 100 jaar. Een terugblik. In; De Terschellinger, nr. 202 (5 okt_.1989) 14.
- Wieuwerd M. de Baar, "En onder 't hennerot het haantje zoekt te blijven". De betrokkenheid van vrouwen hij het huisgezin van Jean de Labadie. In: Vrouwenlevens 1500-1850. (= Jaarboek voor vrouwengeschiedenis 8, 1987) 11-43.
- Wolvega M. BAAS, IJ. KROONDIJK, 100 jaar protestants christelijk onderwijs Wolvega, Wolvega 1989.
- Christelijk onderwijs in Wolvega viert eeuwfeest twee jaar te vroeg. Oude school Het Kompas wordt afgebroken, In: Leeuwarder Courant 2-6-1989.
- Workum S.J. van der Molen, Om hûs en hear. De frijsteande toer fan Warkum is besibbe oan 'e Utertske Dom. In: Frysk en frij 7-1-1989.
- Wouterswoude Wouterswoude kreeg in 1874 chr. school. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 13-1-1989.
- "De Wynroas" Wouterswoude 75 jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 12-4-1989.
- Wijckel C. Meijer, Eeuwenoude kerk Wijckel moet opgeknapt. Omvangrijke restauratie kost 1 miljoen gulden. In: Balkster Courant 5-10-1989.
- Wijnjewoude Dertiende-eeuwse kerkje Wijnjewoude toe aan opknapt. Restauratiecommissie voert al jaren aktie om benodigde geld bijeen te brengen. In: Drachtster Courant 26-7-1989.

Ijsbrechtum   Epemastate en kerk Ijsbrechtum monument van de maand. In: Sneeker
nieuwsblad 20-4-1989.

III. Andere genootschappen

- A. WADMAN, Veel meer dan tien geboden. Over S.M. Noach (1879-1944). Hilversum 1989.
F. Schouwstra, Vijftien jaar Joods leven in Leeuwarden, 1930-1945. In: 't Kleine krantsje, jan.,
febr., mrt., apr., mei, juni, juli en aug. 1989.
C. Nielsen, Bij een oude fiets. Enkele herinneringen aan het Joodse leven. In: Harlinger
Courant 13-10-1989.
C. Meijer, Laatste teraardebestelling in 1706? Workum herbergt Frieslands oudste Joodse
begraafplaats. In: Balkster Courant 19-10-1989.
S. van der Wal, Oosters orthodoxe kapel in een Friese koeiestal. "Zo begon het toch ook 2000
jaar geleden?" In: Friesland post, 16 nr. 2 (febr. 1989) 4-7.
S. Emmens, "Odd Fellows geloven maar zijn geen kerk". In: Friesch Dagblad 6-5-1989.

D.J.M. Zeinstra

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKSCHIEDENIS 1990

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

- D.J.M. Zeinstra, Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1989. In: Publikaties van de F.K.V. Folk
en Tsjerke, band 3, 222-229 (sept. 1990).
B. EDES, C. GLASHOUWER, Uit de geschiedenis van de Amelander kerken. Nes enz. 1990.
KERKENROUTE Leeuwarden, 7 juli en 12 augustus 1990. Leeuwarden 1990.
Y. Schaaf, Geloven in Friesland. In: Friesch Dagblad 16-6, 23-6 en 30-6-1990.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- Een gewapende noord-zuid-dialogoog. Willibrord stierf 1250 jaar geleden. In: De neitiid 5, nû 1
(april 1990) 1-13.
P.J. Schelwald, Bonifatius martelaar? In: Nieuwe Dockumer Courant 27-9-1990.
P.N. Noomen, St. Vitus van Corvey en het wapen van Leeuwarden. In: Leeuwarder historische
reeks 2 (1990) 55-65.
Sytse Singelsma, Lagen kalk bedekken schat aan kerkelijke schilderkunst. In: Leeuwarder
Courant 30-6-1990.

- D.P.J. de Jonge, Friesland rijk aan Sint Nicolaaskerken. In: Friesch Dagblad 27-11-1990.
- R. Steensma, Sint Christoforus in Friesland. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 222-234 (Keppelstok, nr, 41, dec. 1990).
- Bodemresten oude kapel van Sneker klooster blootgelegd. In: Leeuwarder Courant 7-12-1990.
- H. Feenstra, Eerherstel voor de schiere monniken. In: Bydragen ta pleatslike skiednis 3 (1990) 117-130.
- Stichting Oud Achtkarspelen over het 'Gerkesklooster'. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 28-12-1990.
- K.R. Hoekstra, kloostermoppen en jaartallen. In: Diggelnijs nr. 10 (apr. 1990) 5-6.
- Siebe van Ree en Reimer Strikwerda, Uit de geschiedenis van Baijum. (Het klooster). In: Ut 'e eartpot maart 1986, 9-13; aug. 1986, 3-11; dec. 1986, 3-12; april 1987, 9-17; okt. 1987, 3-7; dec. 1987, 3-9; april 1988, 3-7; juli 1988, 3-9.
- W.M. BRADA, Kruisbroeders Sneek. 1462-1566. Leusden, 1990.
- J.A. Mol, Kruisheren op de Friese zieleheilsmarkt in de 15de eeuw, De vestiging van de kloosters te Sneek en Franeker. In: Tijdschrift voor sociale geschiedenis 16 (1990) 327-348.
- D.M. Bunscoeke. Kloosterverhuizing bij Heerenveen in 1491. In: De stelling 4, no. 4 (april 1990).
- M. Brada, Ingezonden. Kerk van Winsum. In: Leeuwarder Courant 13-3-1990.
- S. Zijlstra, Gabbe van Aesgema als aanhanger van David Joris. In: De vrije Fries 70 (1990). 53-60.
- Frits Boschma, IJlster allerlei. Doopsgezinde martelaren. In: It Dryltser kypmantsje 14, no. 5 (mei 1990) 5-7.
- Fr. Boschma, IJlster allerlei. Calvinisten uit IJlst gevonnist in 1574. In: It Dryltser kypmantsje 14, no. 6 (juni 1990) 9-11.

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

- H. Oldenhof, Oflossingen fan 'e wacht. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 158-168 en 176-194 (sept. 1989), 195-211 (febr. 1990) en 221 (sept. 1990).
- H. Oldenhof, De Roomske Tsjerke nei de Reformaasje. In: Haskerlân. In tal bydragen ta de skiednis (Ljouwert 1990) 393-415.
- J. ten HAVE e.a., ...Maar de toren ging niet verloren. De historie van de St.Franciscusparochie Wolvega. Wolvega 1990.
- H. NOTA, J. ROORDA, Archief van de Friesche Bond der Katholieke Volkspartij. 2e dr Wijtgaard 1989.
- H. NOTA, Dorps- en schoolarchief Wijtgaard en archief arm- en kerkbestuur Wijtgaard. 2e dr. Wijtgaard 1989.
- H. NOTA, Archief Henk Andela. Wijtgaard 1990.
- G. BOS e.a., Jubileumboek 1990. Bolsward 1990. Uitg. t.g.v. het 70-jarig bestaan van het katholiek voortgezet onderwijs in Bolsward.
- F.D. (F. Drost), Een wereldwijd kerkje op Terschelling. In: Harlinger Courant 5-10-1990.
- Jeanette Stuurup, Zusters van Liefde schrijven geschiedenis in Wijtgaard. In: Leeuwarder Courant 15-5-1990.

Philippus van der Meulen, De stille energiebron, Karmel in Drachten laatste Friese klooster. In: Leeuwarder Courant 8-12-1990.

Vijver heeft niets uit te staan met heilige. Legende rond 'Bonifatiusbron' hardnekkig. In: Leeuwarder Courant 18-8-1990.

Pastor Herman Peters: 'Genante vertoning rond de Bron'. In: Nieuwe Dockumer Courant 20-8-1990.

II. De Kerken van de Reformatie

J.J. Kalma. Discussies met de Mennisten. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 211-216 (febr. 1990).

J.J. Kalma, 'Liefhebbers der gereformeerde religie': randkerkelijken of grondbezitters? In: De vrije Fries 70 (1990) 61-74.

Een KERK onder toezicht. Friese synodeverslagen 1651-1675. Transcriptie met inleiding, verklarende aantekeningen en register van J. J. Kalma. Ljouwert 1990.

Een KERK onder toezicht. Friese synodeverslagen 1676-1700. 'Transcriptie met inleiding, verklarende aantekeningen en register van J. J. Kalma. Ljouwert 1990.

Jan Jongepier, Het werk van de orgelmaker Johann Christoff Scheuer in Friesland. In: Het orgel 86 (1990) 236-247.

J.D. v.d. Meer, Albertus van Gruisen. In: De mixtuur no. 66 (1990) 299-312.

A.J. Zwaal, Een stukje doopsgezinde geschiedenis. In: Schylge myn lântse N.R. 11(1990) 9-13.

K.W. de Jong, De openbare eredienst in Friesland rond 1820. In; jaarboek voor liturgie-onderzoek 6 (1990) 1-24.

Victor Timmer, Iets over de familie Schrage en het orgel. In: Het orgel 86 (1990) 385-388.

J.D. v.d. Meer, Twee brieven van J.R. Groustra. In: De mixtuur no. 65 (1990) 242-246.

75 jaar chr. onderwijs in oosthoek gemeente Heerenveen. In: De koerier 16-5-1990.

Vijftig jaar Nederlandse Organistenvereniging in Friesland. "Organist is geen kerkmusicus". In: Friesch Dagblad 29-1-1990.

Hervormde nood in N.O. Friesland. Kerk herleeft maar de pastorie staat leeg. In: Leeuwarder Courant 8-9-1990.

H. Willems en R. van de Woestijne, Vrije baptisten in opmars in Friesland. Het succes van een oud-zwemkampioen. In: Leeuwarder Courant 22-9-1990.

b. Plaatselijk

Bergum   Zie: Burgum

Birdaard   K. JONGSMA, 125 jaar Christelijk onderwijs te Birdaard e.o., 12 mei 1865 - 12 mei 1990. Birdaard 1990.

Birdaard al 125 jaar blij met de chr. school. In; Nieuwe Dockumer courant 16-5-1990.

Bozum   J. LANTING, Tusken Havens en Pôlle. Snypsnaren út de skiednis fan de Kristlike skoalle te Boazum. Bozum 1990.

Bozum viert honderd jaar christelijke schoolvereniging. In: Friesch Dagblad 14-12-1990.

Britsum   Unieke muurschildering gevonden in kerk Britsum. In: Leeuwarder Courant 18-1-1990.

Muurschildering uit dertiende eeuw in kerk Britsum ontdekt. In: Friesch Dagblad 19-1-1990.

Kerk Britsum mogelijk helemaal beschilderd. In: Leeuwarder Courant 20-1-1990.

- Britswerd Eize de Boer, Om hûs en hear. Britsumer tsjerke wachtet op restauraasje. De 'fresko's': in saak mei twa kanten. In: Frysk en frij 15-3-1990.
 H.M. van den Berg, De kerk van Britswerd en de Stichting Alde Fryske Tsjerken. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 198-213 (Keppelstok no. 40, mei 1990)
- Broeksterwoude P. de JONG, 100 jaar Vereniging van Christelijk Onderwijs te Broeksterwoude. Broeksterwoude 1990,

 GEMEENTEGIDS van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Broeksterwoude. Broeksterwoude 1986.

 Christelijk onderwijs Broeksterwoude viert eeuwfeest. In: Friesch Dagblad 28-4-1990.
- Buitenpost J. OEGEMA e.a., red., Christelijke mavo Buitenpost, jubileum 1935-1990. Buitenpost 1990.

 W. BERGSMA, J. MONTSMA en M. POSTMA, Jubileumboek Christelijke lagere land- en tuinbouwschool Buitenpost, 1949-1989. Buitenpost 1990.

 Chr. Mavo Buitenpost viert 55-jarig bestaan. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 10-10-1990.
- Burgum Jan Bergema, Fotoverhaal. 'Uw Koninkrijk kome' in Burgum. In: Actief extra 7-9-1990.
- Damwoude Veertig jaar Geref. Vrouwen- en mannenvereniging te Damwoude. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 27-4-1990.
- Drachten T. JELSMA e.a., Fermanje Drachten 200 jier. Door T. Jelsma e.a. Drachten 1990.

 A. de VRIES, Doopsgezinds gemeente Drachten-Ureterp, 1790-1990. Zij dienden de gemeente. Drachten 1990.

 Doopsgezinde kerk 200 jaar. 'Doopsgezinden zijn er goed in om elkaar te vermanen'. In: Drachtster Courant 22-6-1990.

 'Jarige' doopsgezinde kerk herkreeg kleur. In: Leeuwarder Courant 14-9-1990.

 Egge Huistra, Twee eeuwen 'Fermanje' in Drachten. In: Friesch Dagblad 15-9-1990.
- Driesum B. CASTELEIN, B. de VRIES en J. WIERSMA, Jubileumboek 1840-1990. 150 jaar Gereformeerde Kerk Driesum c.a. Wouterswoude 1990.

 Driesum: drie kerken in 150 jaar. In: Leeuwarder Courant 14-12-1990.
- Edens G.P. HEERMA, Alleen naar Edens. Uit de historie van kerk en dorp en over de restauratie 1989-1990. Edens 1990.

 Hervormde kerk van Edens bewaard voor nageslacht. Restauratie dank zij inzet van hele dorp. In: Leeuwarder Courant 30-6-1990.
- Ee D.A. ZWART e.a., Gereformeerde kerk Ee, 1890-1990. Ee 1990.

 Op 25 november herdenking 100 jaar Geref. kerk te Ee. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 14-11-1990.

 Gereformeerde kerk van Ee herdenkt 100-jarig bestaan. In: Nieuwe Dockumer Courant 22-1 1-1990.

 Jubileumcommissie brengt gedenkboekje uit. Gereformeerde eeuw in Ee. In: Friesch Dagblad 23-11-1990.
- Ferwerd A. SOEPBOER, 125 jaar christelijk onderwijs Ferwerd, 1865-1990. Ferwerd 1990.
- Foudgum Jan Jongepier, Het orgel in de Hervormde kerk te Foudgum. In: Het orgel 86 (1990) 377-380.

- Franeker Tj. W. Meijer, Laatste herinnering Waalse kerk te vinden in kerk aan Schilcampen. In: Franeker Courant 4-4-1990.
- Gorredijk J. van der WERFF e.a., Mijn huiszal een huis des gebeds zijn. Doopsgezinde gemeente Gorredijk-Lippenhuizen 1940-1990. Gorredijk 1990.
- 'Unieke' gereformeerde kerk in Gorredijk 75 jaar. In: Drachtster Courant 28-2-1990.
- Klaas Prins, Mennist gezicht. Gorredijk/ Lippenhuizen. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 3-3-1990.
- Harlingen A. Hondema, Het orgel in de Ned. Herv. Kerk te Harlingen. In: Oud Harlingen, no. 5 (1990) 10-11.
- Heerenveen Johan G. Koers, Doopsgezinde Vermaning Heerenveen in restauratie. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 19-5-1990.
- Doopsgezinde gemeente kan weer in vermaning. In: De koerier 19-9-1990.
- Hogebeintum HOGEBEINTUM. Kerk en terp. Leeuwarden ca. 1985.
- Hoorn A.J. Zwaal, Dominee Domna en zijn tijd. In: Schylge myn lântse N.R. 11 (1990) 214-218.
- Hoornsterzwaag J. ANNEMA en J. KAMSTRA, Jubileumboekje 1915-1990. 75 jaar christelijk onderwijs in Jubbega en Hoornsterzwaag. Jubbega-Hoornsterzwaag 1990.
- Kerk Hoornsterzwaag 100 jaar. Materiaal over geschiedenis gereformeerden schaars na brand. In: Friesch Dagblad 25-10-1990.
- Jorwerd B. van GELDER, Nachtboek van een kerkuil. Ruurlo 1990.
- Joure H. Spanninga, De Hervormde Kerk van Joure, Westermeer en Snikzwaag tijdens de Republiek. In: Haskerlân. In tal bydragen ta de skiednis (Ljouwert 1990) 417-432.
- F.M. Ringnalda, Geschiedenis Hervormde Kerk te Joure in de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. In: Haskerlân. In tal bydragen ta de skiednis (Ljouwert 1990) 433-449.
- F.M. Ringnalda, De Doopsgezinden te Joure. In: Haskerlân. In tal bydragen ta de skiednis (Ljouwert 1990) 451-479.
- Jubbega Zie: Hoornsterzwaag
- Katlijk F. KREKT, 75 jaar christelijk onderwijs Katlijk. Katlijk 1990.
- Chr. Onderwijs Katlijk 75 jaar. In: Heerenveense Courant 28-3-1991.
- Christelijk onderwijs in Katlijk jubileert. In: Friesch Dagblad 31-3-1990.
- Chr. Onderwijs Katlijk 75 jaar. In: De koerier 4-4-1990.
- Kollumerpomp J. Jongsma, Ofbrekke en wer opbouwe. In: De pompeblêden 61 (1990) 16.
- Kootstertille K. de JONG, Jubileumboekje 25 jaar Gereformeerde st reekschool "Oranje-Nassau" Kootstertille 1964-1989. Kootstertille 1990.
- Leeuwarden G. de VRIES, Eigen Brood Bovenal. Leeuwarder hervormde diakenen als woningbouwers (1854-1990) Leeuwarden 1990.
- H. Spanninga en H.M. Mensonides, "De saeck van Leeuwarden is so cleyn niet te achten". Geloof en politiek in Leeuwarden in de jaren 1608-1617. In: Leeuwarder historische reeks 2 (1990) 66-175.
- J.J. Kalma, Kerkelijk forensendom. (Leeuwarden 1738). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3, 216-219 (febr. 1990).
- Jan Jongepier over orgel Westerkerk 'Een ontroerend mooi orgel, met bijzondere klank'. In: Leeuwarder Courant 11-4-1990.

- Lars Kuipers, Dc grafzerkenhobby van de Westerkerk. In: Leeuwarder
courant 17-12-1990.
- Stenen Westerkerk misschien naar begraafplaats: Geen beton over
grafzerken. In: Friesch Dagblad 31-12-1990.
- Sietse Meijer. Laatste chr. basisschool uit de Leeuwarder binnenstad.
In: Friesch Dagblad 23-1-1990.
- Corien Lambregtse, Het eind van een geruchtmakende
jongelingsvereniging. Bavinckmythe ontrafeld. In: Friesch Dagblad
1-12-1990.
- Lippenhuizen Zie: Gorredijk
Marrum Gideonsbende nog bij de tijd. Zondagsschool Marrum-Westernijkerk 100
jaar. In: Friesch Dagblad 21-9-1990.
- Morra Jan Jongepier, Het orgel in de Hervormde Kerk van Morra. In: Het
orgel 86 230-235.
- Olterterp M. v.d. Broek, Kunst en historie in de Sint Hyppolytuskerk. In:
Drachtster Courant 27-7-1990.
- Oosternijkerk Sj. DIJKSRA e.a., Gereformeerde Kerk Oosternijkerk 1890-1990, 100
jaar. Oosternijkerk 1990.
- Oosterwierum Jaap Scheffer, voormalige kerk te Oosterwierum. In: De neitiid 6, nû 1
(1990) 1-5.
- Oudega (G.S.) C. Meijer. "Tsjerkje" Oudega heeft flinke opknappbeurt nodig. In augustus
aanvang met restauratie. In: Balkster Courant 28-6-1990.
- Oudega(Sm.) J. RIEMERSMA. De kerk van Oudega. Leeuwarden 1990.

Tjamke de Harder. Gerenoveerd orgel Oudega 'zingt' weer. In:
Leeuwarder Courant 2-4-1990.

Hervormde kerk Oudega monument van de maand. In: De Feanster
31-5-1990.

Hervormde kerk Oudega centraal in de maand juni. In: Drachtster
courant 1-6-1990.
- Oudehorne J. KEIZER. Het christelijk onderwijs in Oudehorne. Oudehorne 1990.
Peins Zondagsschool Peins 100 jaar; een wonder. In: Friesch Dagblad
15-9-1990.
- Honderd jaar zondagsschool Peins. In: Franeker Courant 19-9-1990.
- Rinsumageest Peter Karstkarel. De geheimzinnige zuilen van Rinsumageest In:
Friesland post 17. no. 4 (april 1990) 35.
- Schiermonnikoog A. van der STOEP, 75 jaren christelijk onderwijs op Schiermonnikoog,
toen en nu, Schiermonnikoog 1990.
- Sint Annaparochie P. KARSTKAREL. Van Sint Anne tot Van Haren. Leeuwarden 1990.

A.-M. Raukema. Van Harenskerk St. Annaparochie drie dagen
'Monument van de Maand'. In: Friesch Dagblad 19-5-1990.
- Sint Jacobiparochie Peter Karstkarel, Het verzuilde Friesland. Een tempelfront voor een
christelijke kerk. In: Friesland post 17, no. 5 (mei 1990) 33.
- Sneek J.H. VERHAGE, Hervormde gemeente & gemeentepolitiek. Aspecten
van confessionele verzuiling in Sneek 1865-1890. Amsterdam 1990.
(Doctoraal scriptie).
- Snikzwaag Zie: Joure.
Terband A. Schukken, Restauratie Rotondekerk voltooid. In: Publikatieband
Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 216-218 (Keppelstok, no. 40,
mei 1990).

- Terkaple D. van Weezel Errens, De zolderschildering in de oude kerk van Terkaple. In: De vrije Fries 70 (1990) 75-110.
- Ternaard Kritiek op restauratie van orgel kerk. 'Ternaard hangt organologische ramp boven het hoofd'. In: Leeuwarder Courant 1-2-1990.
- Tzum S. TIJMERSMA, D. HIBMA, 125 jaar christelijk onderwijs te Tzum (1865-1990). Tzum 1990.
- Tzummarum J. LAUTENBACH, Zij durfden het aan. Gereformeerden in Tzummarum. Tzummarum 1990.
- Gereformeerde kerk Tzummarum viert honderdjarig bestaan. Argwaan en onverdraagzaamheid resultaat van eeuw lang knokken. In: Leeuwarder Courant 30-3-1990.
- Ureterp K. TULP, De Oerterper Grifformearden. Geschiedenis van een afscheidingskerk. Ureterp 1986.
- Zie ook: Drachten
- Warga Zie: Wergea
- Warten Y. SCHOUWSTRA-RAAP e.a., 100 jaar Gereformeerde Kerk Wartena, Warga, Warstiens. Wartena enz. 1990.
- Wergea Klaas van der Kamp, Jet van Nus over de oude glorie van haar kerk. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 4, 241-244 (Keppelstok, no. 41, dec. 1990).
- Westernijkerk Restauratie van N.H. kerk Westernijkerk voltooid. Heringebruikneming vrijdag door burgemeester Geersing. In: Nieuwe Dockumer Courant 28-5-1990.
- Zie ook: Marrum
- Workum E. de BOER e.a., Sint Gertrudiskerk Workum. Workum 1990.
- Woudsend Merkwaardige monumentale kerk Woudsend in de steigers. 'It seach der wat suterich út'. In: Friesch Dagblad 10-10-1990.
- Wouterswoude De oudste Geref. kerk in Dantumadeel is 150 jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 12-12-1990.
- Zie Ook; Driesum
- Wijckel Kerk Wijckel rustte op honderden keien. In: Leeuwarder Courant 18-9-1990.
- Wijnjewoude Restauratie kerk Duerswâld is groot en prijzig karwei. In: Drachtster Courant 6-6-1990.

III. Andere genootschappen

- H. Oldenhof, Jatten in de sjoel (Noordwolde 1790). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3. 247-249 (sept. 1990).
- Joadske mienskip yn Boalsert. In: De fleanende krie, no. 99 (febr. 1990).
- Om de stad af te sluiten...Sabbathspaalte spoorloos van plaats verdwenen, In: 't Kleine krantsje okt. 1990.
- Rink v.d. Velde, Memento Mori. Laatste rustplaats Friese joden eilandje in Kortezwaagse weiden. In: Leeuwarder Courant 12-10-1990.
- L.A.M. Vandenbercken, Het Joodse lied. Jeroshe, het erfgoed der vaderen, Joden in Friesland, Overijssel en de Jiddische volkstaal die langzaam sterft. In: Jouster Courant 9-5-1990.
- Maria van der Sleet, Joodse begraafplaats Tacoziyl net op tijd van ondergang gered. In: Friesch Dagblad 10-3-1990.
- Joodse begraafplaats Tacoziyl opgeknapt. In: Leeuwarder Courant 19-4-1990.

Robert van de Woestijne, Islam in Friesland. In: Leeuwarder Courant 4-12, 8-12, 12-12 en 15-12-1990.

Annejet Slippens, Vrijmetselarij stamt van oorsprong uit de bouwwereld, "In feite is de loge helemaal niet zo geheimzinnig als het lijkt". In: Sneeker nieuwsblad 5-1-1990.

K. Terwischa van Scheltinga, Humanistische gemeenschap Smallingerland bestaat 40 jaar. In: Drachtster Courant 26-1-1990.

September 1991

D.J.M. Zeinstra

Verbetering

In het artikel 'De Katholieke Garde te Leeuwarden' is op regel 2 van blz. 271 sprake van zakendoen voor "Belia". Dat moet zijn "Beka", een wollen-stoffen-fabriek in Tilburg, waarvoor de schrijver van het artikel, A.E. Rohling, agent was in de provincie Friesland en de stad Groningen.

Red.

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1991

A. Godsdienst kerkelijke geschiedenis algemeen

D.J.M. Zeinstra, Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1990. In: Publikaties van de F.K.V Folk en Tsjerke. band 3, 275-283 (sept. 1991).

D.J. van der Meer, Torens, torenval en torenbouw. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5, 2-15 (per abuis gepagineerd VI, 246-259) (=Keppelstok, publikaties nr. 42, april 1991).

Hans Verhage. Verzuiling in Sneek rondom 1810. In: It Beaken 53 (1991) 97-109.

J.H. STRUBBE, Rij d'r eens langs. Reisgids langs Amelander kerken en zerken. 2e herz. druk, Hollum 1990.

Steven Emmens, Inventarisatie kerkelijk kunst- en cultuurbezit in Friesland moet teloorgang voorkomen. Aardse schatten in de watten gelegd. In: Friesch Dagblad 3-8-1991.

Aggie van der MEER, red., Waag-stuk. Inzet voor vrede: alleen veel teweeggebracht, of ook gewicht in de schaal gelegd. Bundel bij gelegenheid van 25 jaar IKV in Friesland. Sneek 1991.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- G. KIESEL und J. SCHROEDER, Herausgeber, Willibrord, Apostel der Niederlande. Gründer der Abtei Echternach, G. Kiesel und J. Schroeder. Herausgeber. Luxembourg 1989.
- E. van der BRUIN, J.T.G.P. FRANX. W. KOSTENSE, Willibrord, Kampen 1990.
- P.N. Holtrop, en A.J. Jelsma, Willibrord. In: Rondom het woord 33 nr. 2 (juni 1991) 3-9.
- W.-P. ROMAIN, Saint Boniface et la naissance de l'Europe. Paris 1990.
- W.-P. ROMAIN, Bonifatius. Grondlegger van Europa. Baarn 1991.
- IN 754 n.C. werd Bonifatius in Dokkum vermoord... maar wat weten we nog meer? Een wandeling langs 14 aspecten, Dokkum 1991.
- P.J.A. NISSEN, Het Bonifatiusbrood in de Dokkumse Bonifatius-traditie. Dokkum 1991.
- J. NIEUWLAND, "De Friezen gedenken zijn wonderbare daden"... De funktie van wonderen in de Friese kersteningstijd. Utrecht 1991.
- H. KINGMANS, Romaans bouwen in Friesland, Met medew. van K. Huisman. Leeuwarden 1991.
- B. van HAERSMA BUMA, Gotisch bouwen in Friesland, Met medew. van K. Huisman. Leeuwarden 1991.
- J.A. Mol, De Fryske cisterciënser kleasters en har besit. In: De vrije Fries 71 (1991) 29-52.
- Albert Buursma, Verleden tijd. Dodo van Haska, de heremiet. De enige heilige van "Skarsterlân". In: Wijd en zijd 3-1-1991.
- J.A. MOL, De Friese huizen van de Duitse Orde. Nes, Steenkerk en Schoten en hun plaats in het middeleeuwse Friese kloosterlandschap. Ljouwert 1991. Proefschrift V.U. Amsterdam.
- Y. Duursma, Het voormalige klooster te Schoten (Oudeschoot). In: De stelling 9. no. 34 (juli 1990) 8-10; no. 35 (okt 1990) 6-8 en 10; no. 36 (jan. 1991) 9-10.
- Langs stad en dorp. Kerkelijke historie in Hemelum begon acht eeuwen geleden met een klooster. In: Balkster Courant 21-2-1991.
- Tjerk Andringa. Het klooster te Aalsum (gelegen tussen Irnsum en Akkrum). In: Andringastaach nijs 20 (juli 1991) 7-9.
- M.J. Brada en H.J. Oldenhof, Johanneters in Sneek. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3, 230-246 (sept. 1990), 251-262 (febr. 1991) en 284-293 (sept. 1991).
- Oebele Vries, De skriuwtal fan de sekuliere geastlikheid yn Westerlauwersk Fryslân yn de 15de en 16de ieu. In: Us wurk 40 (1991) 42-60.
- Albert Buursma, Verleden tijd. De bestorming van Oldeklooster In: Wijd en zijd 20-3-1991.
- D.M. Bunscoeke, Verdwenen kerken in Aengwirden. In: Puhlikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5, 26-32 (Keppelstok, publikatie nr. 43, dec. 1991).
- D. van WeezeI-Errens, Onze Lieve V rouw van Zevenwouden te Bolsward: oudste straatverlichting en devotiebeeld? In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5, 33-41. (Keppelslok), publikatie nr 43. dec. 1991)

C. De Kerk in Friesland sinds 1580.

I. De Katholieke Kerk

- Pieter van Colm, Friese soldaten van de Paus. In: Nieuwsblad Van N.O. Friesland 8-11-1991.
L. DIJKSTRA, Neogotische kerken in Friesland. Met medew. van K. Huisman.
Leeuwarden 1991.
- Kerk St. Nicolaasga monument van de maand. In: Jouster Courant 13-11-1991.
- Jan R. v.d. Wal. Om hûs en hear. Yn Sint Nyk begûn de fiktoarje. De striid om de roomse
Neogoatyk. In: Frysk en frij 21-11-1991.
- A.E. Rohling, De Katholieke Garde te Leeuwarden en het ontstaan van de fietsbedevaart naar
Dokkum, In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3, 271-274
(febr 1991).
- A. van de GLIND, Titus Brandsma die is gaaf. Apeldoorn 1991.
- Henk Nota, Geschiedenis Wijtgaard. Klooster "Mater Dei". In: It havenpypke no. 117 (juni/juli
1990) 19-25; no. 119 (okt./nov. 1990) 28-32; no. 120 (dec./jan.'90-91')
24-28; no. 122 (april/mei 1991) 26-33 en no. 123 (juni/juli 1991) 27-32.
- H.A.M. Andela, "Een werker" uit de eerste jaren van "Frisia Catholica" In: Publikaties van de
F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 266-270 (febr 1991).
- Hans Willems, Friesland rijk aan religieuzen, In: Leeuwarder Courant 2-8-1991.
- Hans Willems, Religieuzen uit Friesland. In: Leeuwarden Courant 9-8. 16-8, 23-8, 30-8, 13-9,
20-9, 27-9, 4-10, 11-10, 18-10, 25-10, 1-11, 8-11 en 29-11-1991.

II. De Kerken van de Reformatie

a. Algemeen

- W.J. op 't Hof, Verrassende ontdekking in Friesland. Voorbereiding tot het Heilig Avondmaal.
In: De Waarheidsvriend 19-9, 3-10. 10-10. 17-10 en 24-10-1991.
- W. Bergsma, Om hûs en hear. Leauwen yn Fryslân yn earder ieuwen. Wol leafhawwer, gjin
lidmaat. In: Frysk en frij 3-1-1991.
- Jelma Sytske Knol, Om hûs en hear, In hillich ûndernimmen fan Antoinette Bourignon
mislearre op Nordstrand. In: Frysk en frij 25-4-1991.
- K.W. de Jong, Naar oude gewoonte. Een vergelijking tussen Friesland en Zuid-Holland van
enkele aspecten van de protestantse eredienst in de 17de eeuw. In:
Jaarboek voor liturgie-onderzoek 7 (1991) 1-24.
- J.J. Kalma, Dominees op het matje (1671). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band
3, 263-265 (febr. 1991).
- M.J. BAKKER. Dagboek en brieven van Mewes Jans Bakker (1824). Een Friese zendeling aan
de zuidpunt van Afrika. Ingeleid en uitgegeven door A.H. Huussen jr.
en S.B.I. Veltkamp-Visser, Amsterdam 1991.
- J. Jongsma, Tsjerken ôfbrekke en earne oars wer opbouwe. In: De fleanende krie nr. 103
(maaie 1991).
- D.W. Kok, Dominy's ferballen Frysk fan skoalle. In: Frysk en frij 14-11-1991.
- T.O. HYLKEMA, Fredeshiem. Keuze uit Herinneringen van ds. T.O. Hylkema 1960. Bijdragen
in kader zestig jarig bestaan, 1989. Steenwijk 1989.
- Een leven lang gedreven door een heilig ideaal. Predikant historicus en socialist dr. J.J. Kalma
overleden. In: Leeuwarder Courant 24-5-1991.
- Dr. J.J. Kalma overleden. In; Friesch Dagblad 27-5-1991.
- K.M. Witteveen, In memoriam dr. J.J. Kalma. In: Kerk en wereld 83 nr. 11 (30 aug. 1991).
- H. de Boer, Friese doopsgezinde gemeenten zien ledental dalen. Lieuwe Durksz "It giet dochts
net om struktueren". In: Friesch Dagblad 16-11-1991.

b. Plaatselijk

- Aldeboarn C.G. WARINGA, De eeuw van het kind. 100 jaar christelijk onderwijs in Aldeboarn. Aldeboarn 1991.
- Anjum H. IEDEMA, 125 jaar christelijk onderwijs in Anjum, 1866-1991. Anjum 1991.
- Monumentaal boek over 125 jaar christelijk onderwijs. Anjumers kregen les in oude notariswoning. In: Nieuwe Dockumer Courant 19-9-1991.
- Balk F.J. Swart, De emigratie van Balkse doopsgezinden in 1853-1854. In: Gens nostra 46 (1991) 57-68.
- H.W. HOEKSTRA. Een preekstoel in de bagage. Honderd jaar Gereformeerde Kerk Wijckel en Balk. Balk 1991.
- Catrienus Meijer, Een preekstoel in de bagage, zondag officieel aangeboden. Intensief sneupwerk leverde voldoende schrijfstof voor boekje over ruim honderd jaar Gereformeerde kerk in Balk en Wijckel In: Balkster courant 17-10-1991.
- Jubileumboek "Een preekstoel in de bagage". eeuwfeest gereformeerd Balk. In: Friesch Dagblad 18-10-1991.
- Bergum Zie: Burgum
- Blesdijke Uit het Diaconieregister der christelijke gemeente van Blesdijke uit de jaren 1700. In: De stelling 10 no. 39 (okt. 1991) 7-9.
- Bolsward Wanneer mag een dominee gaan? (1657). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3. 294-295 (sept. 1991).
- L. Laurens-v.d. Meulen. Belevissen van een predikantsvrouw. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 28-4. 26-5. 23-6, 11-8, 22-9, 24-11-1990, en 26-1, 23-2, 23-3 en 4-5-1991.
- Britswerd H.M. van den Berg, Niet Sint Joris maar Johannes de Doper patroonheilige van de kerk van Britswerd. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5. (onjuist gepagineerd VI. 260-261) (Keppelstok, publikatie nr. 42. april 1991).
- Burgum D. PRUIS-ZIJLSTRA e.a. 125 Jaar Christelijk onderwijs in Burgum. Burgum 1990.
- Jan Jongsma. De tsjerke ofbrekke en earne oars wer opbouwe. In: Weekblad Actief extra 8-3-1991.
- Damwoude J.U. VENEMA, De Doopsgezinde gemeente "Dantumawoude" in de oorlogsjaren 1940-1945., met ds. H.H. Gaaikema als predikant. Damwoude 1991.
- J.U. VENEMA. De Doopsgezinde gemeente te Dantumawoude van 1916 tot 1982. Damwoude 1991.
- Dantumawoude Zie: Damwoude
- Dokkum P. BEINTEMA e.a., red., Ut pad fan ôns kerk. Flitsen en fragmenten uit 150 jaar Gereformeerd kerkelijk leven in Dokkum. Dokkum 1991.
- Gereformeerde kerk Dokkum morgen anderhalve eeuw oud. In: Nieuwe Dockumer Courant 11-7-1991.
- H. de Boer, Anderhalve eeuw gereformeerden in Dokkum, In: Friesch Dagblad 24-8-1991.
- Dongjum Watse Hiddema, Scheuren kerkmuur Dongium bedreigen goede staat monument Sicco van Goslinga. In: Franeker Courant 31-12-1991.
- Drachten Kerk in de kijker. Doopsgezinde gemeente Drachten-Ureterp. In: Drachtster Courant 17-7-1991.
- Kerk in de kijker. De hervormde oftewel Grote Kerk in Drachten. In:

- Drachtster Courant 14-8-1991.
- Drogeham Th. Kuiper, Grifformearde tsjerke Droegeham. In: Friese kerkbode 7-6-1991.
- Duerswâld Zie: Wijnjewoude
- Grou E.S. de Jong. Ek de skiednis fan Halbertsma's fermoanje te Grou gong op en ôf. In: De fleanende krie, nr. 103 (maaie 1991).
- Hantumhuizem Middeleeuwse religieuze bebouwing in steen centraal. Sint Annakerk van Hantumhuizen in april monument van de maand. In: Nieuwe Dockumer Courant 7-2-1991.
- A.-M. Raukema, Romaans bouwen in Hantumhuizen. In: Friesch Dagblad 30-3-1991.
- Jelma Sytske Knol. Om hûs en hear. De ûnbekende skientrne fan Sint Anna. Hantumhuizen monumint fan 'e moanne. In: Frysk en frij 4-4-1991.
- Hollum J.A. BLAAK. De geschiedenis van het christelijk onderwijs aan de Koningin Wilhelminaschool te Hollum op Ameland. Groningen 1991.
- A.J. WIJNSMA, Beschermde dorpsgezichten in Friesland (o.a. over de Ned. Herv. kerk van Hollum). Met medew. van K. Huisman. Leeuwarden 1991.
- Gereformeerde kerk viert 125-jarig bestaan op Wad. In: Nieuwe Dockumer Courant 5-9-1991.
- E. Huistra, Meester Hamer werd begrip in Hollum. Boek Koningin Wilhelminaschool uitgereikt aan oudst nog levende leerlingen. In: Friesch Dagblad 15-11-1991.
- Holwerd S. VRIESWIJK e.a., Geschiedenis christelijk basis onderwijs Holwerd, 1866-1991. Holwerd 1991.
- Houtigehage Lammert Jelsma, Ds, J.A. Visscher. de heraut van Houtigehage. In: De neitiid 1991, nr. 4. 1-12.
- Idskenhuisen Zie: Sint Nicolaasga
- Idzega Zie: Oudega (W.).
- Itens H. DEINUM, "De Martini' kerk" te Itens. Itens 1991.
- Jorwerd Jorwerter toren viel in 1951 op hervormde kerk. In: Friesch Dagblad 10-12-1991.
- Kollum H. MOUS, Jonge bouwkunst in Friesland. (O.a. over de gereformeerde kerk te Kollum). Met medew. van K, Huisman. Leeuwarden 1991.
- Gereformeerde kerk Kollum centraal in Monument-serie. In: Huis aan huis 26-6-1991.
- J.S. Knol. Om hûs en hear. Egbert Reitsma boude moderne tsjerke. De Amsterdamse skoalle yn Kollum, In: Frysk en frij 27-6-1991.
- A.-M. Raukema. Kunstenaars van De Ploeg ontwierpen kerk. Kollum centraal als monument van de maand. In: Friesch Dagblad 29-6-1991.
- Kortehemmen Kerk in de kijker. De hervormde kerk van Kortehemmen. In: Drachtster courant 10-7-1991.
- Langezwaag J.J KALMA. In dûmny en syn gemeente. Langsweagen en ds. N.C. Balsem (1862-'84). Langezwaag 1982.
- Langweer P. BRINKSMA, J. KRAAK, H. de VRIES, red., De Nederlands hervormde kerk Langweer c.a. in woord en beeld. Langweer 1987. (Herdruckt in 1989).
- Leeuwarden Gert-Jan Verhoog, Zerktoerisme emotioneel afscheid van Westerkerk. In: Leeuwarder Courant 7-1-1991.
- Jelma Sytske Knol, Om hûs en hear. Allinnich de grêven lizze noch

- dwars: Der sit wer muzyk yn 'e Westertsjerke. In: Frysk en frij 10-1-1991.
- Leeuwarder Heilskorps groeit. Talrijke festiviteiten bij eeuwfeest. In: Friesch Dagblad 23-1-1991.
- K. de Mik, "Oldehove zou veel meer bekendheid moeten krijgen". In: Friesland post 18 nr, 7 (juli 1991) 41-43.
- Haitze de Boer, Eerste school begon 125 jaar geleden in lokaal aan Grote Kerkstraat. Leeuwarder PCBO jubileert, maar bestuur niet onbezorgd. In: Friesch Dagblad 31-8-1991.
- Luchtenveld
Jaap van der Boon, "As jo fan binnen mar waarm binne". Jan Overdijk, klokkenluider van het kerkje zonder kerkgangers in Luchtenveld. In: Friesch Dagblad 21-12-1991.
- Menaldum
C.J.V. Menaldum stond vooral in vroeger dagen in hoog aanzien. In: Friesch Dagblad 6-3-1991.
- Mirjam de Klerk. Christelijke Jonge Mannen Vereniging springlevend. Unieke Menaldumer vereniging viert weekend 125-jarig jubileum. In: Franeker Courant 6-3-1991.
- Minnikeburen
Munnekeburen na ca. 450 jaar zonder kerk? Kerkvoogdij wil monumentaal gebouw atbreken. In: Stellingwerf 20-2-1991.
- Nijega
J. BIJLSMA. Honderd jaar Gereformeerde Kerk Nijega - Opeinde - de Tike (1891-1991). Opeinde 1991.
- Fokke Wester, Gereformeerd Nijega/Opeinde/De Tike eeuw oud. "De leden hawwe har altyd goed ynset foar tsjerke". In: Drachtster Courant 8-3-1991.
- Oldeboorn
Zie: Aldeboarn
- Olterterp
De kerk in de kijker. De Sint Hippolytuskerk Beetsterzwaag/Olterterp. In: Drachtster Courant 24-7-1991.
- Oosterend
Truus Brandsma, Het doxaal in Oosterend, het enige in Friesland? In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5, 20-21 (Onjuist gepagineerd; VI, 264-265) (Keppelstok, publikatie nr. 42 april 1991).
- Oosterwolde
Tjamke de Harder, Honderd vijf en twintigjaar geleden. Timmerman bouwde voor hervormd Oosterwolde fraai robuust orgel, In: Leeuwarder Courant 13-12-1991.
- Paul Herruer, Het orgel van een geniale dorpsgenoot. In: Nieuwsblad van het Noorden 30-12-1991.
- Opeinde
Arbeidershuis eeuw geleden bakermat gereformeerde kerk. In: Friesch Dagblad 6-3-1991.
- Zie ook: Nijega
- Oudega (Sm.)
Afscheiding groot succes in Oudega. Na 150 jaar is meer dan de helft dorpsbewoners gereformeerd. In: Friesch Dagblad 29-8-1991.
- Oudega (W.)
K.W. de JONG, Inventaris van het archief de Gereformeerde Kerk te Oudega-Idzega c.a., tot reformatie gekomen op 11 maart 1888. Oudega (W.) 1991.
- Raard
W.A. Bangma. De Muzen van Raard. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5, 21-24 (onjuist gepagineerd; VI, 265-268) (Keppelstok. publicatie nr. 42. april 1991).
- Rottevalle
K. Prins, Hoe bouw je een gemeente op? Gemeente Rottevalle-Witveen: "Zorgen dat er voor iedereen wat is in de gemeente". In: Algemeen Doopsgezind Weekblad 29-6-1991.
- Scherpenzeel
Plan voor restauratie 110 jaar oud kerkorgel. Verzoek om subsidie bij

- Schiermonnikoog gemeente Weststellingwerf ingediend. In: Stellingwerf 28-8-1991.
A. van der STOEP, Het orgel in de hervormde kerk van Schiermonnikoog. Schiermonnikoog 1991.

125-jarig bestaan Nederlandse Hervormde kerk. In: De dorpsbode 45 no. 24 (15-12-1991) 9-11.
- Schillaard Zie: Skillaerd
Sint Jacobiparochie C. MAK, ... in Uw ontferming opgenomen Geschiedenis van de Gereformeerde Kerk te Sint Jacobiparochie, 1888 - 27 juni - 1988. Sint Jacobiparochie 1991.

Dirk Bakker. Het orgel in de "Groate kerk" van Sint Jacobiparochie. In: De mixtuur no 68 (juni 1991) 427-432.
- Sint Nicolaasga A. BOOBSTRA e.a., En toch horen ze bij elkaar. 100 jaar Christelijk onderwijs Tjerkgaast - Idskenuizen – St. Nicolaasga. St. Nicolaasga 1991.
- Skillaerd Peter Karstkarel. Eenzame toren van Skillaerd. In: Friesland post 18 no. 12 (dec. 1991) 54-55.
- Stiens H. NOORDEGRAAF, Henri van den Bergh van Eysinga, 1868-1920, revolutionair. predikant en volksopvoeder. Met een bijdrage van B. Looper. Zutphen 1991.
- Surhuizum Gereformeerde mannenzangvereniging Surhuizum viert halve eeuw Feest. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 23-1-1991.
- De Tike Zie: Nijega
Tjerkgaast Zie: Sint Nicolaasga
Tjerkwerd Peter Karstkarel, Kerk van Tjerkwerd: saai uiterlijk, rijk interieur. In: Friesland post 18 no. 8 (aug. 1991) 10-12.
- Ureterp Zie: Drachten
Veenwouden Mennist gezicht. Veenwouden. In: Algemeen Doopsgezind Weekblad 8-6-1991.
- Vlieland A.E. van Eeden. Over Vlieland predikheren. In: Vlieland magazine 9 no 1 (april 1991) 42-46.

C. Nielsen. Doopsgezinden op Vlieland. In: Vlieland magazine 9 no. 3 (okt. 1991) 40-45.
- Warfstermolen Nog eenmaal: 88 jaar Chr. Onderwijs Halfweg/Warfstermolen. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 1-7-1991.
- Witveen Zie: Rottevalle
Wolvega Zondagsschool "Irene" Wolvega honderd jaar. In: Leeuwarder Courant 12-2-1991.
- Workum A.M. Raukema, Workum koestert parel van gotiek. Grote of St Gertrudiskerk monument van de maand juni. In: Friesch Dagblad 25-5-1991.
- Wijckel Zie: Balk
Wijnjewoude C.W. STIGTER, Uit de geschiedenis van de Nederlandse Hervormde kerk Duerswâld te Wijnjewoude. Wijnjewoude 1991.

Kerk in de kijker. Nederlands-hervormde kerk Duerswâld. In: Drachtster courant 21-8-1991.
- IJlst Frits Boschma. IJlster allerlei. De oude pastorie van de Hervormde Gemeente. In: It Dryltser kypmantsje 15 no. 2 (febr. 1991) 7-9.

Frits Boschma, IJlster allerlei. Brand in de hervormde kerk op 18 november 1855. In: It Dryltser kypmantsje 15 no. 6 (juni 1991) 6-7.

Zwaagwesteinde E.D. STORTEBOOM en K. van der WAL, Rehoboth. 75 jaar Christelijke
Gereformeerde Kerk van Zwaagwesteinde. Zwaagwesteinde 1991
----- Chr. Gereformeerde kerk Zwaagwesteinde is 75 jaar. In: Nieuwsblad van
N.O. Friesland 16-9-1991.

III. Andere genootschappen

Ype Schaaf, Waarom veel Joden uit Leeuwarden omkwamen. Vertrouwen en onwetendheid
bleken fataal. In: Leeuwarder Courant 11-5-1991.

S.C. Kooij, Geschiedenis van de joden in Harlingen. In: Oud Harlingen 6 no.6 (1991) 4-6.

Alex de Jong, Duivelse boeddhisten in het Friese Hantum. "Hun weg is een weg ten dode". In:
De Groene Amsterdammer 16-10-1991.

September 1992

D.J.M. Zeinstra

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1992

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

D.J.M. Zeinstra, Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1991. In: Publikaties van de F.K.V. Folk
en Tsjerke, band 3, 307-313 (sept. 1992).

J.H. STRUBBE, Rij d'r eens langs!! Reisgids langs Amelandse kerken en zerken. 2e dr. Hollum
1990.

Friese kerken in een krans van meren. In: Kerkepad 1992, 35-43.

J. JONGEPIER, Orgelbouwers in Friesland. M.m.v.K. Huisman. Leeuwarden 1992.

H.G. Joustra, 'Op kunstreis door Friesland'. Familie Van Dam: orgelbouwers van groot formaat.
In: Friesch Dagblad 30-5-1992.

G. YEDEMA, Neoclassicisme in Friesland. M.m.v.K. Huisman. Leeuwarden 1992.

Hans Verhage, Verzuiling in Sneek rondom 1870. In: It beaken 53 (1991) 97-109.

ALS de dag van gisteren. Honderd jaar Friesland en de Friezen. 15. Honderd jaar Friesland, de

- Friezen en hun geloof. Tekst: Jan Breuker. Zwolle 1992.
- Haitze de Boer, 'De Geast fan Pinkster boppe tsjerkemuorren út'. Pieter van der Zwaag en het wonder van Veenklooster. In: Friesch Dagblad 30-5-1992.
- Steven Emmens, Tienjarige Oecumenische Basisgemeente Leeuwarden heroriënteert zich. In: Friesch Dagblad 24-11-1992.
- R. Steensma, De receptie van de tentoonstelling 'Met de dood in de ogen' in de Grote Kerk te Leeuwarden. In: Jaarboek voor Liturgie-onderzoek 8 (1992) 169-202.
- Steven Emmens en Klaas van der Kamp, Twee derde van Friezen voor Samen op Weg. In: Friesch Dagblad 13-6-1992.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- H. PETERS, Bonifatius in Dokkum. Het verhaal van een levende. Dokkum 1990
- István Bejczy. Willibrord en de grote boomstoring. Een mythe uit de oudvaderlandse geschiedschrijving. In: Holland 24 (1992) 65-77.
- P.J.A. Nissen, Het versteende brood. Een volksverhaalmotief in een oostmiddelnederlands leven van Bonifatius. In: Archief voor de geschiedenis van de Katholieke Kerk in Nederland 28 (1986) 173-191.
- Rudolf Ludger SCHÜTZ, Red., St. Liudger: Zeuge des Glaubens, Apostel der Friesen und Sachsen. Gedenkschrift zur Erinnerung an die Geburt des Heiligen vor 1250 Jahren, 742-1992. Essen-Werden 1992.
- Johannes A. Mol. Mittelalterliche Klöster und Deichbau im westerlauwerschen Friesland. In: Deichbau und Sturmnuten in den Frieslanden (Bredstedt 1992) 46-59.
- J.P(ost). In eremo. (Over de Friese kloosters). In: De neitiid 7 (1992) nr. 3, 30.
- It LJOCHTE fjild. Eksposysje oer libben en wurk fan de skiere muontsen yn de abdij Klaarkamp te Sybrandahûs en de Skierstins te Feanwâlden. Veenwouden 1992.
- 'It Ljochte Fjild' expositie over Cisterciënzers. Schiere monniken in de schijnwerpers. In: Friesch Dagblad 11-11-1992
- 'It Ljochte Fjild' útstalling oer Cisterciënzers yn de Skierstins. Libben en wurk fan skiere muontsen fan abdij Klaarkamp te Sybrandahûs en de Skierstins te Feanwâlden. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 11-11-1992.
- Jan Kroes, Cisterciënzers deden veel voor opbloei Noordoost Friesland. In: Leeuwarder Courant 28-11-1992.
- Stichting Achtkarspelen. (Verslag lezing J.A. Mol over Buweklooster) In: Grutte Gelf 4 nr. 12 (21 febr. 1992) 18-20.
- Douwe VEENSTRA, Open monumentendag in de gemeente Achtkarspelen 12 september 1992. Surhuizum 1992. (Over het klooster Jeruzalem in Gerkesklooster).
- J.A. Mol, De heilige in Friese testamenten, 1400-1550: enkele onderzoeksperspectieven. In: Kerktijd 4 nr. 2 (juli 1992) 8-14.
- K.R. Henstra, Zegelstempels uit Burgum. In: Westerheem 41 (1992) 38- 39.
- E. van der Veen, Burgum, in kleaster yn 'e Wâlden., In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3. 317-322. (sept. 1992).
- Jan R. v.d. Wal, Krystliet yn stien. In mystyk midsieusk stripferhaal. In: Frysk en frij. 16-12-1992. 14-15.
- J.A. Mol. De grauwe begijnen te Leeuwarden In: Leeuwarder historische reeks 3 (1992) 61-106.
- Gerrit Verhoeven, Het voor-reformatorisch doopregister van Molkwerum. In: Genealogysk jierboek 1992, 114-124.
- Gerard BRONK, ed., Menno Simons. A reappraisal, Essays in honor of Irvin B. Horst on the

450th anniversary of the Fundamentboek. Harrisonburg 1992.

H.H(albertsma), De ondergang van klooster Thabor. In: Sneeker nieuwsblad 22-9, 6-10, 20-10 en 27-10-1992.

C. De Kerk in Friesland sinds 1580

I. De Katholieke Kerk

Jan R. van der Wal, In fergetten skûltsjerkje no twa ieuwen âld. In: Frysk en frij 21-10-1992.
Henri KERCKHOFFS, Twee Amelander pastoors. Niklaas Molenaar 1815-1893, Otger Scholten 1827-1911. Nijmegen 1992.

H.H. Brandsma, Sint Martinuskerk Roodhuis honderd jaar (1892-1992). In: Op 'e skille, aug. 1992.

Ruurd Walinga, Honderdjarig bestaan St. Martinuskerk en dorp reden voor reünie. 'Earste bewenners Reahûs wiene deaden'. In: Friesch Dagblad 24-9-1992.

H.A.M. Andela, De Rooms Katholieke begraafplaats te Sneek. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 5, 83-91 (onjuist gepagineerd: 11-19) (Keppelstok, publikatie nr. 45. dec. 1992).

H.H. Brandsma. Sint Bonifacius school Roodhuis bestaat 70 jaar. In: Op 'e skille. sept. 1992.
Titus BRANDSMA, Een kruisweg voor Dokkum. Dokkum 1992.

J.B.W.M. MÖLLER, Hoe Titus Brandsma God ervaren heeft? Overdenking op dinsdag 3 april 1990 in de Titus Brandsma Kerk, Colmschate/Deventer. Boxmeer 1990.

J. Oppedaal, Moardstêd Dokkum yn teken fan Brandsma en Bonifatius. In: Frysk en frij 10-6-1992.

J.R. van der Wal, Titus-Brandsma-herdenking in Friesland: 'Meer dan een verzetsheld'. In: Een - twee - een. 20 nr. 9 (12 juni 1992) 26-27.

L. DAMSMA, Koarte skiednis fan 'e Sint Mattheus-tsjerke fan 'e Jouwer. Joure 1992.

L. DAMSMA, Korte geschiedenis van de Sint-Mattheus-kerk te Joure. Joure 1992.

L. DAMSMA, De Jouster klokken: "Franciscus", "Johannes", "Maria". Joure 1992.

P. BULTSMA, Symboliek van de kerk. Joure 1992.

B.v.d. Gaast, De Franciscanessen van het klooster St. Anna. In: Oud Harlingen 7 (1992) 4-5.

Maria Delgrosso, Friese heiligen zorgden voor behoud kerk Sint Nyk. In: Leeuwarder Courant 11-12-1992.

OPENING R.K. basisschool St. Mattheus, 9 juli 1992. Joure 1992.

Na 110 jaar MCL-Noord zonder klooster verder. In: MCL-nieuws no.55 (mei 1992).

Steven Emmens, Nonnenklooster verlaat na meer dan eeuw Leeuwarder ziekenhuis. Het Bonnehos sterft een beetje. In: Friesch Dagblad 23-5-1992.

II .De Kerken van de Reformatie

a. Algemeen

Tjitske STEEN, Vier eeuwen rouwborden. Hogebeintum 1992.

E.J. Demoed, Doopsgezinden in noordoostelijk Nederland. In: De hoeksteen 21 no. 2 (mei 1992) 43-52.

Ph. H. Breuker. Hofkultuer yn Fryslân yn it ramt fan Calvinisearring. In: Philologia Frisica 1990 (Ljouwert 1992) 33-48.

J.J. Kalma, De jeugd springt uit de band (1601). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 300-302 (mrt. 1992).

J.J. Kalma, It protest fan de jonge dûmnys is fan alle tiiden (1669). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 314-316 (sept. 1992).

Jacob van SLUIS en Ferenc POSTMA, Herman Alexander Röell und seine ungarischen Studenten. Szeged 1990.

Lina K. Roeper, Juweeltjes in eenvoud. Doopsgezinde monumenten in Friesland. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 30-5-1992.

S. ten HOEVE en J.J. FALIZE, Door gekleurde vensters. Leeuwarden 1992.

Ellert JONGSTRA, De Dokkumer Wouden. Vindplaats van bevindelijk geloof. Feanwâlden 1992. Doctoraalscriptie.

G.J. PAUL, Leven en werken van Dr. O. Noordmans, Kampen 1992.

J. Jongsma, Gereformeerde kerken vieren vandaag eeuwfeest. In: Actief 17-6-1992.

H. Wethmar, In memoriam Willem Hendrik Kuipers (8 mei 1944-13 april 1991). In: Doopsgezind jaarboekje 86 (1992) 7-9.

Steven Emmens, Friesland vormt ruime schaapskooi voor volgelingen kerkhervormer. Vrijheidslievend maar oh zo Luthers. In: Friesch Dagblad 15-9-1992.

Gerrit Geerds, Pinksterbeweging groeit nog steeds. 'Tiende van je inkomen is weinig'. In: Friesch Dagblad 22-9-1992.

Haitze de Boer. Zevendedagsadventisten trouw groepje. G. Weijjoogen 'Net safolle ferskil mei herfoarmd of grifformeard'. In: Friesch Dagblad 29-9-1992.

Julia Molenaar, Wederkomst cruciaal voor Nieuw Apostolische Kerk. 'We staan open voor iedereen'. In: Friesch Dagblad 6-10-1992.

S. Emmens, Friese remonstranten vlechten vangnet. Betere herkenbaarheid voor vrijzinnige afhakers uit SoW-proces. In: Friesch Dagblad 13-10-1992.

Haitze de Boer, Mormonen: Wij zijn beslist geen sekte. Tweede getuigenisboek naast de bijbel voor 'Heiligen der laatste dagen'. In: Friesch Dagblad 27-10-1992.

Tweede generatie heeft moeite met moedertaal. 'Als Molukker ga je naar Molukse kerk'. In: Franeker Courant 24-6-1992.

b. Plaatselijk

Beets	J.J. Kalma, Unfolsein ferline tiid te Beets (1890). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke, band 3, 302-304 (mrt. 1992).
Beetsterzwaag	J.H. DUURSMA en Lute KONSTAPEL, 100 jaar christelijk onderwijs in Beetsterzwaag. Beetsterzwaag 1992.
Berlikum	Doopsgezinde Amerikanen al jaren op bezoek in Berlikum. In: Franeker Courant 24-6-1992.
Boksum	F.J. JELLEMA e.a., Bestean en bestean bliuwe. 100 jier Otto Clant Skoalle te Boksum. Boksum 1992.
Bolsward	Aart van Beek, Het 'Bolswardorgel' in de Der Aa-kerk te Groningen. In: Groninger Kerken 9 (1992) 129-133.
Burgum	Burgumer Kruiskerkorgel een mooi ogend klankrijk monument. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 10-6-1992.
Damwoude	Doopsgezinde kerk Damwoude 225 jaar geleden gebouwd. Kerkkoor herdacht 75-jarig bestaan. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 30-10-1992.
-----	Doopsgezind predikant te Dantumawoude. Opkomst moderne richting tijdens Feenstra (1854-'70). In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 7-2-1992.
Dantumawoude	Zie: Damwoude

- Dokkum J.W. Schneider, De kerk van de Verenigde Christelijke Gemeente te Dokkum. Een schepping van Thomas Romein. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 5, 75-82 (onjuist gepagineerd: 3-10) (Keppelstok, publikatie nr. 45, dec. 1992).
- Dronrijp Peter WINKEL, Winkel, Wijdens, Spaans. Geldrop 1991.
- Eagum Peter Karstkarel, Eenzame toren van Aegum middelpunt van de wereld,. In: Friesland post 19 nr. 1 (jan. 1992) 20-21.
- Engwierum A. VISSER. Lytse skiednis fan 'e 7 Ingwierrumer skoallen. Utjûn op 20 maart 1992 by de iepening fan de nije kristlik nasjonale basisskoalle De Kampen 39 te Edigwerum. Engwierum 1992.
- Restauratie Hervormde kerk Engwierum. 'Een dorp zonder kerk is geen dorp'. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 27-11-1992.
- Franeker Koen ZONDAG, Smal en breed. Een verhaal over de gereformeerde kerk van Franeker, 1842-1992. Franeker 1992.
- K.J. THIJNK-van der VLUGT. 10 jaar oecumene in Franeker, 1980-1990, onderzoek naar de zichtbaarheid van de oecumene op lokaal niveau in de Franeker kerkebladen en naar de rol van de doopsgezinde gemeente in die plaatselijke oecumene. Itens 1992.
- Kerk van anderhalve eeuw oud nog steeds levende gemeenschap. Gereformeerd Franeker zingt graag. In: Friesch Dagblad 13-2-1992.
- G.G., Gereformeerde Kerk jubileert: 150 jaar van discussie, scheuring en de wens 'Samen op Weg te gaan'. In: Extra 19-2-1992
- 'Terzoor' schenkt hervormde kerk Franeker studentenbijbel uit 1835, In: Franeker Courant 20-12-1992.
- Gaast Overstromingen en duistere dominees: Het kerkje van Gaast. In: Bolswards nieuwsblad 29-7-1992.
- Goënga H. BROUWER. Het dagboek van ds. Waalke van Borssum Waalkes, hervormd predikant te Goënga c.a. Ureterp 1992.
- Harlingen C. Nielsen, Johannes Stinstra. Doopsgezind leraar te Harlingen, verlicht Christen en strijder voor tolerantie. In: Harlinger Courant 3-1, 24-1 en 6-3-1992.
- C. Nielsen, De voormalige doopsgezinde pastorie Noorderhaven 109/hoek Hoogstraat te Harlingen. In: Oud Harlingen 7 (1992) 3.
- C. Nielsen, Enkele bijzonderheden van de voormalige christelijke Gereformeerde kerk en omgeving aan de Zuiderhaven Z.Z. te Harlingen. In: Harlinger Courant 3-3-1992.
- C. Nielsen, Herinneringen aan de Harlinger oorlogsjaren. Doopsgezinde gemeente in oorlogstijd. In: Harlinger Courant 5-5 en 22-5-1992.
- Heechsân P. Karstkarel, De eenzame toren van Heechsân draagt eeuwenoude groene mantel, In: Friesland post 19 nr. 6 (juni 1992) 40-41.
- Heerenveen S. ten Hoeve, Het grafmonument voor Martinus van Scheltinga. Heerenveens beeldhouwwerk terug in Friesland. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5. 50-59 (Keppelstok, publikatie nr. 44, juni 1992).
- Hidaard Pieter Uiltje BOERSMA, Hidaard: restauratie kerk. Reünie 22 augustus 1992. Sneek 1992.
- Hogebeintum Louw DIJKSTRA. Hogebeintum, kerk en terp. Wanswerd 1992.
- Huizem G.C. Bakker. Beknopte geschiedenis van Pniël. In: Kerkspiegel 12 no. 13 (16 juli 1992).
- Jellum Yn krimpskuorren Jellumer tsjerke sieten âlde kranten. In: Op 'e skille,

- febr. 1992.
- Joure A. van der MEULEN, eindred., 100 Jaar christelijk onderwijs in Joure. Samenst.: J. Bergsma e.a. Joure 1992.
- P. Karstkarel. De rijke toren van Westermeer. In: Friesland post 19 nr. 3 (mrt 1992) 30-31.
- Kimswerd Peter Karstkarel, De Heemstra's van Kimswerd leven voort in eeuwenoude traditie. In: Friesland post 19 nr. 11 (nov. 1992) 20-22.
- Kolderwolde Zie: Oudega (G.S.)
- Kollum S. HOGENDORP. Christelijk voortgezet onderwijs in Kollum. Geschreven t.g.v. de jubileumreünie van "De Sennaer" in 1992. Kollum 1992.
- Regn. Steensma. Bijbelse symboliek op de herenbank van Eyso de Wendt in Kollum. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. band 5. 59-65 (Keppelstok. publikatie nr 44, juni 1992).
- Leeuwarden P.R. DAM, Inventaris van de archieven van: Doopsgezinde gemeente 1669-1969 (1986), Marcelis Goverts Gasthuis (1638) 1658-1980 (1985), Klaas Tiglerleen (1811) 1832-1983, en Hubertine Stichting (1914) 1943-1970 te Leeuwarden. Leeuwarden 1992.
- R.J. Wielinga, Monumentenzorg. Herbestemming Westerkerk te Leeuwarden. In: Bulletin KNOB, 91 (1992) 85.
- Steven Emmens. Leeuwarder evangelisatiepost heeft eigen karakter binnen Gereformeerde Gemeenten: 'Er komt wel eens iemand van buiten'. In: Friesch Dagblad 3-11-1992.
- Lekkuum J.J. Kalma, De ûnrêst fan de oergongsjierren. (1572). De lêste Lekkumer fikaris wie de earste Haachse dûmny, In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3. 297-299 (mrt. 1992).
- Lippenhuizen 'n Plaatsje mei 'n praatsje. Honderd jaar geleden. De moeilijkste momenten uit het leven van dominee Noordhof. In: De woudklank 16-4-1992.
- Niawier Haitze de Boer, Honderdjarige kerk nog niet uit de groei, Gereformeerd Niawier mogelijk opnieuw in combinatie, nu ook met hervormden. In: Friesch Dagblad 23-10-1992.
- Haitze de Boer. Niawier/Wetsens herdacht 100-jarig bestaan. In: Nieuwe Dockumer Courant 26-10-1992.
- Oosterwierum Peter Karstkarel, De eenzame toren van Oosterwierum. In: Friesland post 19 nr. 4 (april 1992) 12-13.
- Oudega (G.S.) R. WIERDA-van der MEER e.a., Hûndert jier kristlik ûnderwiis yn Aldegea en Kolderwâlde. 1892-1992. Oudega 1992.
- Christelijke basisschool Oudega (G.S.) 100 jaar 'Echt een gezellige dorpschool'. In: Friesch Dagblad 28-2-1992.
- Pingjum Peter Karstkarel, Doopsgezinde schuilkerk in Pingjum trekt mensen uit alle windstreken. In: Friesland post 19 nr. 12 (dec. 1992) 23-25.
- Scharnegoutum Anna HEERINGA. Grifformearde skoalle Skearnegoutum. 1888-1966. Scharnegoutum 1987.
- Anna HEERINGA. Op 'e hichte. 125 jier ferieniging kristlik ûnderwiis Skearnegoutum e.o. Scharnegoutum 1992.
- Sint Annaparochie U. vanHOUTEN e.a, 125 Jaar Slotschool. Eén en een kwart eeuw christelijk onderwijs in St. Annaparochie. Sint Annaparochie 1992.
- Sneek N. Treffers-Mesdag. De Vermaning in Sneek aan 't Singel bestaat 150 jaar, 1842 – 10 april - 1992. In: Doopsgezind jaarboekje 86

- (1992) 12-14.
- Annejet Slippens. Scheuren in doopsgezinde kerk doen de geschiedenis herhalen. Vermaning aan Singel anderhalve eeuw oud. In: Sneeker nieuwsblad 2-4-1992.
- Spanga S. Zijlstra. De kerk van Spanga. In: De stelling 11 no. 40 (jan. 1992) 16-17.
- Stavoren Catrienus Meijer. Uit 1786 daterend kerkorgel toch op monumentenlijst geplaatst. Uit historie blijkt: Behoud van kerkgebouw Stavoren ging hervormden "niet voor de wind". In: Balkster Courant 23-12-1992.
- Teerns Rients Faber, It patronaatsrjocht fan de tsjerke fan Tears. In: It beaken 54 (1992) 116-130.
- Ter Idzard W.A. Bangma, Obligat nobilitas. In: Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken. hand 5, 92-93 (onjuist gepagineerd: 20-21) (Keppelslok. publikatie nr. 45. dec. 1992).
- Terband Rotondekerk Monument van de Maand. In: De koerier 1-4-1992.

Monument van de maand in Friesland 1992. In: Monumenten 13 no, 4 1992) 33.
- Ternaard Thomas HIEMSTRA, Wij hebben een jonge zuster. Gereformeerde kerk te Ternaard. Zwolle 1992.
- Tjalleberd Johan G. Koers. Doopsgezinde gemeente Tjalleberd herdenkt 175-jarig bestaan. In: Heerenveense Courant 26-8-1992.

Wijntje Bakker. Feest in Tjalleberd. In: Algemeen Doopsgezind Weekblad 26-9-1992.
- Twijzel W. de GRAAF e.a., Gereformeerde Kerk Twijzel. 1892-1992. Twijzel 1992.

Gereformeerde kerk Twijzel honderd jaar. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 7-9-1992.
- Waaxens (D.) 'Waaxens hat in trots lyts tsjerkje'. In: Nieuwe Dockumer Courant 13-8-1992.
- West-Terschelling Kerkorgel op West 100 jaar in gebruik. In: De Terschellinger no. 352 (10-9-1992).
- Workum Engelen terug in de Gertrudiskerk. In: Wijd en zijd 24-6-1992.
- Wijckel Pieter Terpstra, Vechtmachine en vuurduivel Menno, baron van Coehoorn kreeg praalgraf in Wijckel. In: Friesland post 19 nr. 11 (nov. 1992) 44-45.
- Zwaagwesteinde W. DUINKERKEN, Gereformeerde kerk Zwaagwesteinde, 1942-1992. Bedum 1992.

Gereformeerde kerk Zwaagwesteinde bestaat halve eeuw. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 4-5-1992.

III. Andere genootschappen

- Rommie Soepboer, Lucassen wil leer van de kerk uiteenzetten. Kerk van Panteleimon in voormalige stal. In: Friesch Dagblad 8-9-1992.
- Gerrit Geerds, Gerrit de Boer uit Leeuwarden voelt zich een hindoe. 'Als ik als een beest leef, word ik een beest'. In: Friesch Dagblad 20-10-1992.
- Anne de Vries, Ooststellingwerf telde 50 jaar geleden twee Joodse werkkampen. In: Nieuwe Ooststellingwerf 22-7-1992. Idem, in: Aanpakken 22-7-1992.
- Personeel joods werkkamp Elsloo kneep voortdurend oogje dicht. In: Leeuwarder Courant 25-7-1992.

Donderdag sobere plechtigheid in Harlingen: Joods gedenkteken in Raamstraat op plek van verdwenen synagoge. In: Franeker Courant 28-10-1992.

Gerrit Geerds, Israëlitische Gemeente in Friesland telt 35 leden. 'Jodendom is een wijze van leven'. In: Friesch Dagblad 1-12-1992.

Gerrit Geerds, Geheimzinnigheid beperkt zich tot inwijdingen. 'Vrijmetselaars zijn zoekers naar zin leven'. In: Friesch Dagblad 10-11-1992.

September 1993

D.J.M. Zeinstra

BIBLIOGRAFIE FRIESE KERKGESCHIEDENIS 1993

A. Godsdienst en kerkelijke geschiedenis algemeen

D.J.M. Zeinstra, Bibliografie Friese kerkgeschiedenis 1992. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3. 357-364 (sept. 1993).

A. Westra, De Friezen en Rome. In: Rjucht en sljucht 41, nû 10 (juny 1993) 6-8 en nû 11 (aug. 1993) 4-5.

Loadewyk DAMSMA. Mattheus, Westermar - De Jouwer, 1230-1580, 1639-1989. De Jouwer 1993.

Baukje Wytsma, Bakker en Timmenga de enige orgelmakerij in Friesland. Wopke en Bert Yedema zetten traditie voort. In: Friesland post 20, no. 6 (juni 1993) 24-27.

Friese kerken in een krans van meren. In: Jouster Courant 19-5-1993.

Catrienus Meijer, Restauratie kerkelijke gebouwen geldverslindende aangelegenheid. In:

Balkster Courant 22-12-1993.

B. De Kerk in de Middeleeuwen en Hervormingstijd

- DOKKUM en wonderverhalen. Bonifatiusbron. Dokkum 1993.
- Herman PETERS, samenstelling, Met Bonifatius op weg naar 2000. Dokkum 1993.
- A.G(eertsma)-Y(tsama), Stichting Oud-Achtkarspelen. Liudger, Friese zendeling en bisschop van Münster. In: Grutte Gelf 6 no. 9 (24-12-1993) 20-21.
- Martino MUSKENS, Santi Michele e Magno dei Frisoni. Roma 1993.
- P.N. Noomen, St. Gangolfus in de Izmieden: een 'Wüstung' in Achtkarspelen. In: It beaken 55 (1993) 32-40.
- S. de Haan, In St. Gangolfustsjerke op it Ald Tsjerkhôf yn de Izmieden? In: It beaken 55 (1993) 201-206.
- P.N. Noomen, St. Gangolfus in de Izmieden: dupliek. In: It beaken 55 (1993) 207-211.
- Johannes A. Mol, Besitzerwerbungen der friesischen Zisterzienserklöster Klaarkamp, Bloemkamp und Gerkesklooster. In: Erwerbsspolitik und Wirtschaftsweise mittelalterlicher Orden und Klöster (Berlin 1992) 67-96.
- J.A. Mol, Middeleeuwse kloosters en dijkbouw in Friesland. In: Strijd tegen het water (Zutphen 1992) 21-34.
- E.H. Bary en M.P. van Buijtenen, Synode en seendrecht. Doorwerking in middeleeuws Friesland. In: Kerk in beraad (Nijmegen 1991) 103-123.
- E.H. Bary, Priesterkeuze en priesteraanstelling tussen Vlie en Wezer. In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3. 323-331 (febr. 1993).
- H.H(albertsma), De kloostergebouwen van klooster Thabor. In: Sneeker nieuwsblad 3-11, 10-11, 8-12 en 15-12-1992, 5-1, 7-1, 12-1, 14-1, 21-1, 23-2, 18-5 en 25- 5-1993.
- Chris Nielsen, Firdgum en de omgeving door de eeuwen heen (slot). De kloosters, In: Harlinger Courant 18-6-1993.
- Albert Buursma, Verleden tijd. Uniek 13e eeuws beeld in Bolswarder kerk. Onthullingen over Mariabeeldje Sint Franciscuskerk in 'Mirakelboek'. In: Wijd en zijd 26-5-1993.
- Herman HAZELHOFF, Edwert Sjaerdema's erfenis. Van prebende tot stichting. Franeker 1993.
-
- J.A. Mol, Haskerkonvint 1464-1521: it súkses fan in Windesheimer kleaster. In: De vrije Fries 73 (1993) 25-62.
- J.A. Mol, Begijnen in middeleeuws Leeuwarden: enkele nieuwe gegevens. In: Leeuwarder Historische Reeks IV (1993) 36-39.
- O.D.J. Roemeling, De parochytsjerke fan St. Agnes en Earnewâld. In: Ut 'e smidte 27 nr. 3 (sept. 1993) 18.
- H. HAZELHOFF, De neidagen fan 'e Frysk nasjonale tsjerke. Leeuwarden 1991.
- Ria EFDÉE, Het St. Jacobs- of St. Jobsleen tot Oldehove. Leeuwarden 1993.
- P.L.G. van der MEER, J.A. MOL, P. NIEUWLAND, útj., Administrative en fiskale boarnen oangeande Fryslân yn de ier-moderne tiid. Ljouwert 1993.

C. De Kerk in Friesland Sinds 1580

I. Katholieke Kerk

- Henri KERCKHOFFS, Otger Scholten, pastoor van Ameland. Nijmegen 1993.
- Harry Veldman, 140 jaar zusters Franciscanessen in Franeker. 'De Arme Zusterkens' waren in Franeker wel op haar plaats. In: Franeker Courant 20-10-1993.
- 'Centrale Michael' 75-jarig fenomeen. In: Harlinger Courant 19-2-1993.
- Het kerkdrama in de oorlogsjaren. In: Harlinger Courant 19-2-1993.
- C.E.M. STRUYKER-BOUDIER, red., Titus Brandsma. Herzien - herdacht - herschreven. Baarn 1993.
- Relikwie van Titus Brandsma in Bonifatiuskapel Dokkum. In: Bolswards nieuwsblad 4-8-1993.
- HERINNERING aan de evacuatie-tijd in de parochie Dokkum, 1944-1945. Dokkum 1993.
- Herman PETERS, Uit liefde voor Bonifatius en Dokkum en de mensen die er wonen... Persoonlijke ervaringen rond de Bonifatiusbron. Dokkum 1993.
- Haitze de Boer, Katholieke religieuze groepen in Friese land. Nog vijf religieuze zusters in Heerenveen. Franciscanessen passen zich aan In: Friesch Dagblad 20-4-1993.
- Katholieke religieuze groepen in Friesland. Zuster Mirjam Litjens van de congregatie Zusters van Schijndel: 'Je wilt voor meer mensen iets betekenen'. In: Friesch Dagblad 27-4-1993.
- Steven Emmens, Zusters van Goddelijke Voorzienigheid vormen aanspreekpunt in Heeg, In: Friesch Dagblad 4-5-1993.
- Haitze de Boer, Laatste twee zusters Dominicanessen van Neerbosch op Ameland: 'We hopen toch herkenbaar te zijn' In: Friesch Dagblad 18-5-1993.
- Karmelietessenklooster Drachten gaat dicht. Gezondheid zusters reden snellere sluiting klooster. In: Drachtster Courant 15-1-1993.
- Ingrid Wagenaar, In húshâlding út inoar skuord De Karmel yn Drachten: lêste Fryske kleaster ticht. In: Frysk en frij 3-3-1993.
- Steven Emmens, Symbool van religiositeit verdwijnt uit Friese samenleving. Gebed op de Karmel verstomt. In: Friesch Dagblad 13-3-1993.

II. De Kerken van de Reformatie

a. Algemeen

- Jacob Noordmans, Maria Sibylla Merian (1647-1717). Via Wieuwerd op Duits bankbiljet. In: Leeuwarder Courant 16-4-1993.
- Mirjam de Baar, Verleid of verkozen? Anna Maria van Schuurman en het huisgezin van Jean de Labadie In: Op zoek naar vrouwen in ketterij en sekte. (Kampen 1993) 116-141.
- J.J. Kalma, Ienkear rike tsjerken mar lang earne dûmnys (1674). In: Publikaties van de F.K.V. Folk en Tsjerke. band 3. 332-336 (febr 1993).
- Durk Hak, Afscheiding van 1834 in Groningen, Friesland en Drenthe: een proces van innovatie en diffusie. In: Sociologische gids 40 (1993) 224-240.
- S.J. Schaafsma, Bewerking lidmatenboek Weststellingwerf. In: De stelling 12. nr. 45 (april 1993) 19-21.
- Teunis Schol, Verdwenen kerkhoven. In: Schylge myn lântse N.R. 13 (1992) 146-147.
- Jan van Dieren, Verdwenen kerkhoven? In: Schylge myn lântse N.R. 14 (1993) 123-125.
- K.A. TULP. De tsjerke yn 'e midden middentroch. Leeuwarden 1991.
- Joke van Voorst. L'histoire se repète? Een stuk uit de geschiedenis van de classis Bolsward. In: De Friese kerkbode 11-6-1993.
- Jaap van der Boon, Eerste Friese gereformeerde kerken rijksmonument: Donkerbroek. Jistrum, Suwâld en IJst. Preekschuren met monumentale orgels. In: Friesch

Dagblad 17-7-1993.

Akke van der KOOI, Het heilige en de Heilige Geest bij Noordmans. Een schets van zijn pneumatologisch ontwerp. Kampen 1992.

Eize van der SLUIS, Noordmans' vroege theologie. Inzet en breuklijnen in de eerste fasen van zijn denken. Heerenveen 1993.

Ph. H. Breuker, Jacob Jetzes Kalma. Hantumhuizen 17 mei 1907 - Leeuwarden 23 mei 1991. In: Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden. 1991-1992, 116-128.

Lidy LAURENSE-v.d. MEULEN, Belevissen van een predikantsvrouw. Steenwijk 1993. GEMEENTE daden bundel. 1992. Uitg. t.g.v. het 75-jarig jubileum van de Gemeenschap voor Doopsgezind Broederschapswerk.

b. Plaatselijk

Appelscha Otto de Vent, De Trefkarke van Oold-Appelsche. In: De ovend 21, no 3 (juni 1993) 12-13.

Balk Jan Stobbe, 125 jaar Christelijk lager onderwijs in Balk. In: Balkster Courant 29-4-1993.

Berlikum F. VISSER, 125 jaar Christelijk onderwijs in Berlikum. C.N.S., C.B.S., C.V.O., 1868-1993. Oosterend 1993.

----- Atze H. v.d. Ploeg. Oud-schoolhoofd Visser schrijft boek over geschiedenis. Gladjes verloop voor 125 jaar christelijk onderwijs Berlikum. In: Friesch Dagblad 19-5-1993.

----- Uultsje Talsma, Christelijk onderwijs Berlikum viert 125-jarig bestaan. Schoolhoofden zaten vaak lang op hun post in Berlikum, dominees niet. In: Franeker Courant 2-6-1993.

Boornbergum VAN kracht tot kracht, 1893-1993. Gedenkboek Gereformeerde Kerk Boornbergum/Kortehemmen en omstreken. Boornbergum enz. 1993.

----- Gereformeerde kerk Boornbergum 100 jaar. De dominee verloor twee knopen. In: Leeuwarder Courant 30-3-1993.

----- Kerk Boornbergum viert jubileum op gepaste wijze. Eeuwfeest zorgt niet voor triomfantelijke gevoelens. In: Drachtster Courant 31-3-1993.

Britsum Herma M. v.d. Berg, De kerk van Britsum. Gegevens en overwegingen. In Publikatieband Stichting Alde Fryske Tsjerken, band 5, 108-116 (Keppelslok, publikatie nr. 46, juni 1993).

Damwoude Jan WIJBENGA, Reitse S. DIJKSTRA, Theo DREYER, Hervormde jeugdverenigingen Akkerwoude en Murmerwoude van 1917-1992 in woord en beeld. Akkerwoude enz. 1993.

Dokkum Klaas Prins, Samen op weg. In Dokkum al twee eeuwen lang. In: Algemeen Doopsgezind weekblad 5-6-1993.

Drachten Fokke Wester, Gereformeerden vieren sober eeuwfeest: terugloop en Samen op Weg: 'Safolle dat ús bynt, wêrom dan de ferskillen sykje?' In: Drachtster Courant 29-6-1992.

----- Tjamke de Harder. Concerten en jubileum-cd voor 250 jaar Grote Kerk in Drachten. In: Leeuwarder Courant 22-9-1993.

----- Lawaaiige inwijdingsdienst 1743 duurde vijf uur. Grote Kerk 250 jaar in Drachten. In: Friesch Dagblad 13-11-1993.

Franeker G. v.d. Heide. Raadsel rond orgel Martinikerk na 137 jaar eindelijk opgelost. In: Franeker Courant 2-6-1993.

- Suwâld G.J. Kok, Het ontstaan van de Christelijke Gereformeerde gemeente te Suawoude (1893). In: De hoeksteen 22 (1993) 98-116.
- Sybrandahuis J.J(ongma) Tsjerke fan Sybrandahûs waard om 1300 hinne boud. In: De fleanende krie, nû 109 (maaie 1993).
- Ter Idzard Ybe Duursma, De karke van Der Izzerd. In: De ovend 21, no. 1 (febr. 1993) 20-21.
- Twijzelerheide G.P. WIERSEMA, Het bewijs dat Zijlstra en Twijzelerheide (= Kooten of Kootsterheide) a. in 1883 als eersten doleerden ... dus dat in Friesland de doleantie begon... Twijzelerheide 1993.
G.P. WIERSEMA, samensteller, De eerste dolerende kerk in Nederland was die van Twijzelerheide!, 1883/1884... Zijldijk 1993.
- Tzum Gereformeerde Kerk Tzum herdenkt afscheiding honderd jaar geleden. In: Extra 8-12-1993.
- 100-jarig bestaan Geref. Kerk Tzum. In: Friese kerkbode 10-12-1993.
- Uitwellingerga Hervormde kerk Uitwellingerga. In: Sneeker nieuwsblad magazine 20-4-1993.
- Zie ook: Oppenhuizen
- Wergea Jan Zijlstra, Het kerkbestuur van Warga op een messing schildje. In: Fries Museum bulletin. dec 1993, 6-8.
- Wolvega M. den Admirant, Louis Vroom 1802-1881). predikant te Welsum, Wolvega, Almelo en Zwolle. In: De hoeksteen 22 (1993) 94-98.
- Wouterswoude 125 jaar Vereniging voor Christelijk Nationaal Basisonderwijs. In: Nieuwsblad van N.O. Friesland 3-5-1993.
- Wouterswoude stak 125 jaar geleden stokje voor openbare school. In: Leeuwarder Courant 4-5-1993.
- Chr. Nationaal Onderwijs herdenkt 125-jarig bestaan. In: Nieuwe Dockumer Courant huis aan huis 5-5-1993.
- IJlst Frits Boschma. IJlster allerlei. Bestuur Gereformeerde School. In: It Drylster kypmantsje 17, no 3 (maart 1993) 8.
- Frits Boschma, IJlster allerlei. Dominee Petrus Guldenarm 1739-1815. In: It Drylster kypmantsje 17, no. 7 (juli/aug, 1993) 6-7.
- Zurich Zie: Pingjum

III. Andere genootschappen

- W.M. Dooper, De Joden van Bolsward. De geschiedenis van de joodse gemeente, 1786-1911. Oosterend 1993.
- 'De joden van Bolsward' legt onbekend deel verleden bloot. In: Wijd en zijd 24-11-1993.
- Kerst Huisman, Bettij's Friese accent en het rijke joodse leven in Bolsward. In: Leeuwarder Courant 26-11-1993.
- Fokke van Lute, (Fokke Middendorp), Stellingwerfers. Schoolmeesters en hun schriften (14). Ontstaan Joodse gemeente Noordwolde een mysterie. In: Stellingwerf 7-7-1993.
- Fokke van Lute (Fokke Middendorp), Stellingwerfers. De schoolmeesters en hun schriften (15). Opkomst en vertrek van het 'oude volk'. In: Stellingwerf 14-7-1993.
- Hans de Jong, 'n Plaatsje mei 'n praatsje. De brieven van Jozef Leefsma. In: De woudklank 15-4 en 22-4-1993.
- Kerst Huisman, Joden in Noorden al lang voor oorlog steeds kleinere groep. In: Leeuwarder Courant 6-4-1993.
- H. Hageman, Leeuwarder Joden of joodse Leeuwarders. Jodenvervolging en

ambtenarenapparaat in Leeuwarden. In: Leeuwarder Historische Reeks IV (1993) 168-216.

Peter v.d. Kooi, Joodse sporen in Heerenveen. In: De veenbrief 7 no. 1 (jan. 1993) 9-12, no. 2 (febr. 1993) 9-11, no. 4 (april 1993) 11-16, no. 5 (sept. 1993) 13-16 en no. 6 (okt. 1993) 12-16.

December 1994

D.J.M. Zeinstra